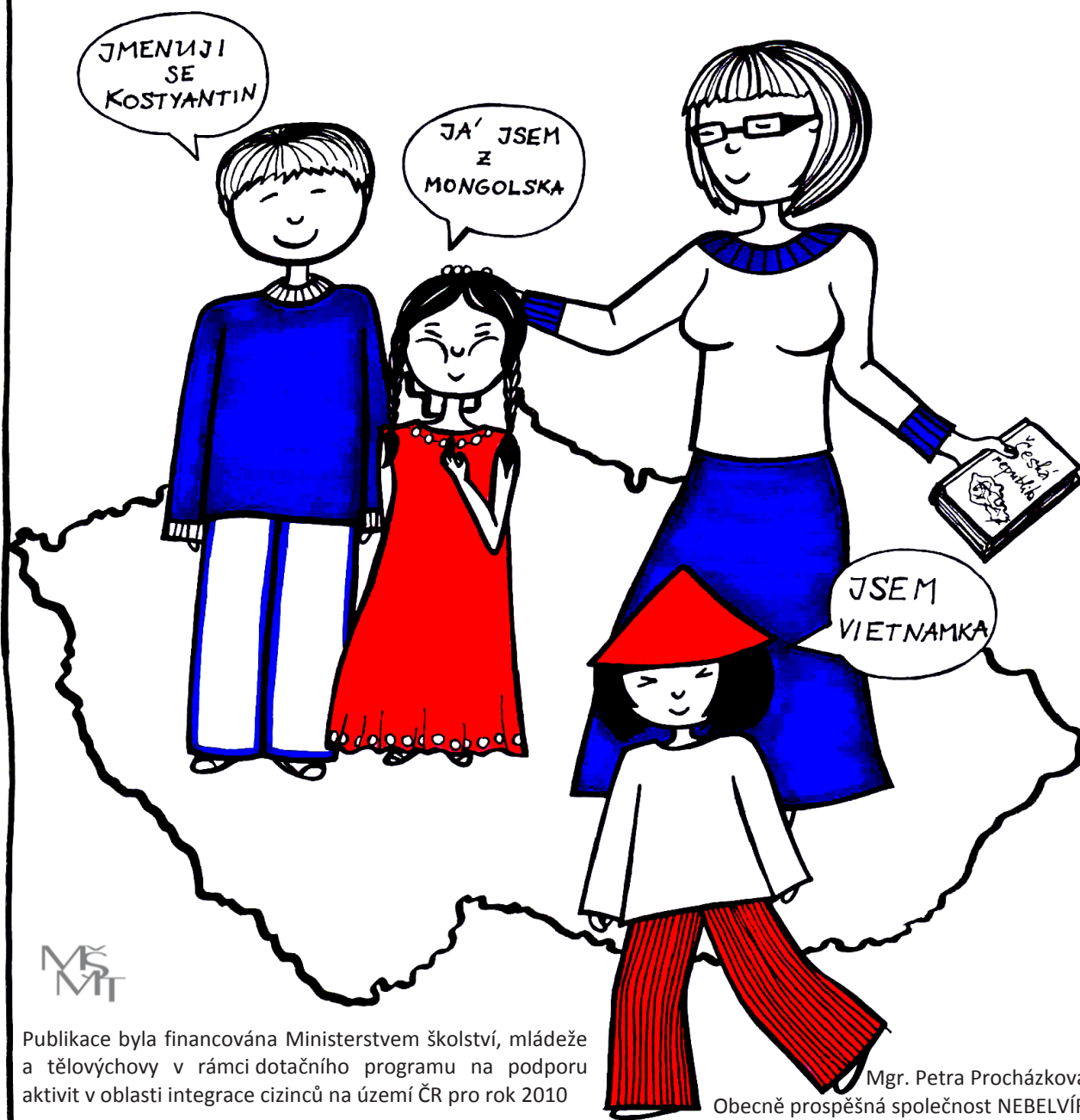

SOCIOKULTURNÍ MINIMUM

pro malé cizince

MS
MT

Publikace byla financována Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy v rámci dotačního programu na podporu aktivit v oblasti integrace cizinců na území ČR pro rok 2010

Mgr. Petra Procházková
Obecně prospěšná společnost NEBELVÍŘ

Vážení kolegové,

díky podpoře Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy se nám podařilo získat finanční prostředky na dopracování publikace Sociokulturní minimum pro malé cizince, která si klade za cíl usnadnit žákům-cizincům první krůčky v neznámém českém prostředí, ve kterém se mnohdy nenadále ocitli.

Žáci-cizinci často přicházejí ze společností, kde funguje odlišná hierarchie a kde neplatí zdvořilostní principy evropské kultury, kde například pro vyjadřování zdvořilosti fungují jiné principy. Žáci-cizinci pocházející ze vzdálených zemí se najednou ocitají ve zcela neznámém prostředí, ve kterém se většinou nejen nedomluví, ale nemusí rozumět ani chování a projevům ostatních lidí. Měli bychom tedy při jejich vzdělávání dbát nejen na rozvoj kompetence komunikativní, ale i na rozvoj kompetence sociokulturní, tak jak je definuje Společný evropský referenční rámec pro výuku jazyků.

Publikace se skládá ze 14 tematických kapitol, jejichž struktura je velice podobná, a navíc je na konci knížky část obsahující důležité fráze k jednotlivým okruhům. Témata, slovní zásobu a fráze jsme vybírali s ohledem na situace, se kterými se malý cizinci nejčastěji setkají. Úvod každé kapitoly tvoří vždy text k danému tématu, který je vedle zároveň přeložen. Klíčová slova a fráze jsou zvýrazněna kurzívou. Na základě informací, které žák z textu získá, může doplňovat navazující cvičení, která jsou doplněna bohatými ilustracemi. Žáci-cizinci mohou s knížkou pracovat i samostatně, protože ke každému cvičení pro ně **najdete na našem webu klíč**. Pro bezproblémovou práci se cvičeními jsou přeložena i zadání. Učitelé mohou publikaci využít v hodinách občanské výchovy i společně s českými dětmi, vytvářet ze cvičení originální pracovní listy, využívat obrázky k různým jazykovým hrám apod. Výhodou je i kroužková vazba pro snadnější kopírování.

Publikace je dostupná v mongolštině, vietnamštině a ukrajinštině. Všechny verze si můžete **zdarma stáhnout na našich internetových stránkách www.nebelvir.cz.**

Primárním úkolem celé knížky je sice rozvoj sociokulturní kompetence, ale některá cvičení nám nabízejí práci s určitými gramatickými jevy, na které jsme upozornili pomocí odkazu s obrázkem žárovky. Využíváme především principu parcelace. Učitelé jistě ocení poslední část s frázemi, která jim pomůže při počáteční komunikaci s malými cizinci. Potenciál celé knížky je ale mnohem větší a pokud byste měli zájem dozvědět se více o tom, jak ji využít, neváhejte nás kontaktovat a připravíme pro vás kreativní seminář. Věříme, že Vám knížka pomůže při nelehké práci s malými cizinci a budeme rádi i za Vaše připomínky a náměty, které nám můžete psát na petra.prochazkova@nebelvir.cz.

Mgr. Petra Procházková, autorka

Řazení kapitol

Zdravení

Oslovování

Představování

Kouzelná slova

Škola

Česká republika

Jak jde čas

Jídlo a stolování

Korespondence

Krizové situace

Na ulici

V divadle

Vánoce

Velikonoce

Fráze

Zdravení

První kontakt mezi lidmi je pozdrav. Zdravíme své blízké, přátele a známé. Základní pozdravy jsou *dobrý den* a při odchodu *na shledanou*, které můžeme užít kdykoli během dne. Ráno asi do deseti hodin můžeme užít *dobré ráno*. Večer po setmění se užívá *dobrý večer* a na rozloučení *dobrou noc*. Kamarádi, členové rodiny a známí se zdraví *ahoj, čau, nazdar*, kterých používáme i při loučení.

Zdravíme při vstupu do malého obchodu, čekárny u doktora, ve výtahu apod. nebo když odněkud odcházíme. Pozdravem začínáme i telefonování a dopis.

Zásadně platí, že mladší zdraví staršího. Muži jako první zdraví ženy. Osoba společensky níže postavená zdraví osobu společensky výše postavenou. Pozdravit je zdvořilost, ale odpovědět je povinnost.

Zdravení může doprovázet podání pravé ruky. Stisk ruky je pevný a krátký. Při zdravení a podávání si rukou se lidé dívají do očí.

Ve třídě se žáci při zdravení učitele postaví v lavici a stojí zpříma. Ve škole by žáci měli zdravit všechny dospělé. Členové rodiny a kamarádi se mohou při setkání i loučení obejmout a políbit na tvář.

Мэндчилгээ

Хүн хүнтэй анх удаа уулзахдаа мэндчилдэг. Өөрийнхөө танил, найз нөхдөө ба хамаатнаа бид мэндчилдэг. Гол мэдчилгээ бол *сайн байна уу?* гэж хэлнэ, гарч явахдаа *баяртай* гэж хэлнэ, энэ үгийг өдрийн туршид хэзээ ч гэсэн хэлж болно. Өглөө арван цаг хүртэл *сайхан өглөө* гэж хэлж болно. Орой харанхуй болсны дараа *сайхан орой* гэж гэж хэлээд, салахдаа *сайхан нойрсоорой* гэж хэлнэ. Найз нар, гэр бүлийн гишүүд ба танилнууд *мэнд, ирлээ шүү/явлаа шүү, сайн уу?* гэж мэндчилнэ, энэ үгийг хүнтэй хагацахдаа бас ашиглаж болно.

Жижиг дэлгүүрт, их эмчийн хүлээх өрөөнд, цахилгаан шатаар явж орохдоо буюу нэг тийшээ очиж явахдаа бас мэндчилнэ. Утсаар ярихдаа ба захиа бичихдээ мэндчилгээгээр эхлэнэ.

Гол зарчим нь дүү нь ахаа мэндчилнэ. Эрэгтэйчүүд нь эхлээд эмэгтэйчүүдийг мэндчилнэ. Нийгмийн түвшинд дор байсан хүн нь нийгмийн түвшинд дээгүүр байсан хүнийг мэндчилнэ. Мэндчилэх нь эелдэг зөөлөн төлөвтэй байхад нь, хариу өгөх нь үүрэгтэй байна.

Мэндчилж байхдаа баруун гараа өгж болно. Гараа атгах нь хатуу ба богинохон. Мэндчилж байхдаа ба гараа өгөхдөө хүмүүс бие бие рүүгээ нүдээрээ харалцах хэрэгтэй.

Ангидаа сурагч нар багшаа мэндчилэхдээ ширээний хажууд цэх шулуун зогсоно. Сургуульд сурагчид бол бүх том хүнийг мэндчилэх ёстой. Гэр бүлийн гишүүд ба найз нар уулзахдаа ба салахдаа бие биеэ тэврээд хацар дээрээ үнсэлцэж болно.

1. Kdo první zdraví? Nakresli šipku ve směru, kdo by měl koho zdravit první.

Хэн түрүүн мэндчилэх вэ? Хэн хэнийг түрүүн мэндчилэх тухай сум зураж заагаарай.

paní učitelka	žákyně	žák	babička
prodavačka	žák	doktor	žákyně
ředitel	pan učitel	žák	→ žákyně

2. Doplň názvy k jednotlivým osobám. Kdo to je?
Хүн болгонд нэрийг нэмэж бичээрэй. Энэ хэн бэ?

paní učitelka/pan učitel, žákyně/žák, prodavačka/prodavač, řidička/řidič, doktorka/doktor, ředitelka/ředitel, babička/dědeček

A) To je.....

B) To je *babička*.

C) To je

D) To je.....

E) To je.....

F) To je

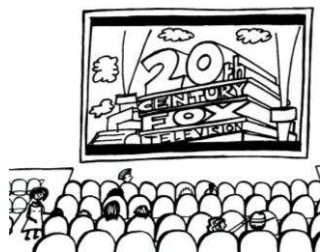

3. Kde je vhodné pozdravit, i když se s okolními lidmi neznáme? Doplňte názvy míst k obrázkům, kde je slušné pozdravit a kde nikoli.

Хаана мэндчилэх хэрэгтэй вэ, хажуугийн хүнийг танихгүй ч гэсэн? Хаана хүнийг мэндчилэх хэрэгтэй вэ, ханаа нь хэрэггүй вэ? гэдгийг зураг дээр нь нэмээрэй.

v čekárně u doktora, pana řidiče v autobusu, v metru, v kině paní pokladní

A) Zdravíme

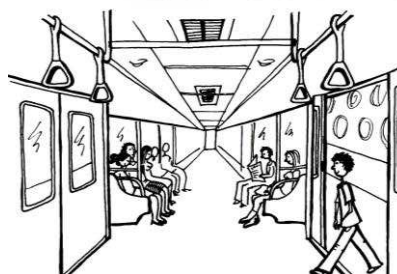
B) Zdravíme.....

C) Zdravíme.....

D) Nezdravíme.....

Oslovování

Neznámé dospělé nejčastěji oslovujeme „*pane, paní, slečno*“. Pro známé lidi připojíme ještě jméno, případně zaměstnání, např. „*pane Nováku*“, „*paní doktorko*“. Oslovení slečno si můžeme dovolit jen k velmi mladé dívce, případně pokud o toto oslovení žena sama požádá. Tato oslovení jsou spojená s vykáním.

Na základní škole oslovujeme vyučující „*paní učitelko*“ a „*pane učiteli*“ a další zaměstnance jako „*paní ředitelko*“, „*pane řediteli*“, „*pane školníku*“, „*paní uklízečko*“, „*paní kuchařko*“.

Na střední škole pak učitele většinou oslovujeme „*paní profesorko*“ a „*pane profesore*“. Dále ve školním prostředí oslovujeme své kamarády a spolužáky „*Evo! Adame!*“. V písemném projevu označujeme 5. pád, kterým oslovujeme, vykřičníkem (!).

Oslovujeme-li například na ulici zcela neznámé dospělé lidi použijeme frázi „*Prosím Vás...*“.

Jeden a týž člověk může být různými lidmi oslovován různě. Maminka říká svému synovi „*Matýsku!*“, jeho sestra na něj volá „*Matěji!*“, jeho spolužáci mu říkají přezdívkou „*Jerry!*“.

Ve škole se bohužel často setkáme s různými vulgárními osloveními „*Ty vole!, Ty krávo! Huso! Debile! Socko!*“ apod., které však nepatří ke slušnému chování.

Oslovení od chlapeckých jmen		Oslovení od dívčích jmen	
David	Davidel!(po -n, m)	Veronika	Veroniko!
Marek	Marku! (po -h, ch, k, g)	Alice	Alice!
Petr	Petře!	Ruth	Ruth!
Aleš	Aleši! (po -ž, š, č, ř, c, j)		
Honza	Honzo!		

1. Vytvořte od daných křestních jmen oslovení podle tabulky.

Хүснэгтийн дагуу эдгээр хүний нэрийг дуудах хэлбэртэй болгоорой.

Adam	<i>Adame!</i>	Eva	<i>Evo!</i>
David	!	Hana	!
Zdeněk	!	Lucie	!
Mírek	!	Tereza	!
Tomáš	!	Marie	!
Jarda	!	Kateřina	!

Мэндчилгээ

Танихгүй хүнийг ихэнхдээ „*гуай, авгай, хүүхэн*” гэж дуудна. Таньдаг хүнийг нэрээр нь дуудна, буюу ажлаар нь, жишээлвэл, „*Новак гуай, их эмч авгай*”. Хүүхэн гэж хэлэхдээ их залуу бүсгүйд хандаж болно буюу ингэж хандахыг эмэгтэй хүн өөрөө шаардаж байвал тэгэж дуудаж болно. Энэ мэндчилгээ бол та гэсэн үгтэй холбоотой.

Бага сургуульд байхдаа багшдаа “багш гуай” гэж хандана, бусад ажилтанд хандахдаа “захирал гуай”, “харуул гуай”, “цэвэрлэгч авгай”, “тогооч авгай” гэж хандана.

Дунд сургуульд ихэнхдээ „профессор гуай” гэж хандана. Цаашдаа сургуульд байхдаа найз нартаа ба нэг ангийнхандаа “Эво! Адам!” гэж хандана. Бичгээр бичиж хандахдаа 5-р тийн ялгал ашиглаж, нэрийг бичсэний дараа дуудах тэмдэг тавина (!).

Хэрвээ, жишээлвэл, гудамжинд огт танихгүй хүнд хандаж байвал, „*Та уучлана уу...*” гэсэн үг хэллэг ашиглана.

Нэг л хүнийг бусад хүмүүс өөр өөрөөр дуудаж болно. Ээж нь өөрийнхөө хүүдээ „*Матиску!*” гэж хандана, түүний эгч нь түүнд „*Матейи!*” гэж хандана, түүний ангийнхан хоч нэр хэрэглэж түүнийг „*Джерри!*” гэж нэрлэнэ.

Сургуульдаа харамсалтай нь бас олонтоо элдэв бүдүүлэг үгтэй уулзаж болно, „*Чи үхрээ!, Чи үнээ! Галуун! Тэнэг! Ядуу!*” гэх мэт, энэ үгнүүд нь томоотой байдалтай таарахгүй.

2. Jak pozdravíte a oslovíte osoby na obrázcích?

Энэ зургууд дээр байгаа хүнд яаж хандах ба мэндчилэх вэ?

A) Dobrý den, paní prodavačka!

B) Ahoj, Jano!

C) Dobrý den, pane doktore!

D) Dobrý den, paní učitelko!

E) Dobrý den, paní kuchařko!

F) Ahoj, lásko!

3. Jak oslovíte členy své rodiny?

Өөрийнхөө гэр бүлийн гишүүнд яаж хандах вэ?

Jak Adam volá na členy rodiny?

Адам гэр бүлийнхээ гишүүнд яаж хандах вэ?

To je moje máma.

M _ _ I!

To je můj táta.

T _ _ I!

To je moje sestra.

S _ S T R _!

To je moje babička

BA _ _ I Č K _!

To je můj dědeček.

_ Ě D _!

To je náš pes Ben.

_ E _ E!

To je naše kočka Micka.

_ I C K _!

Představování

Seznamujeme-li se s neznámými lidmi, musíme představit nejen sebe, ale i například svou rodinu, kamarády. Při představování vždy stojíme a díváme se druhému do očí. Představuje-li se osoba sama, dělá tak zpravidla ihned po vstupním pozdravu slovy *Chtěl/a bych se Vám představit. Jmenuji se Petra Procházková.*

Je důležité rozlišovat komunikaci formální (např. mezi žákem a učitelem, kdy užíváme **vykání** – 2.os.č.mn. *Dobrý den, jak se jmenujete, paní učitelko?* – *Jmenuju se Hana Veselá.*) a neformální (mezi kamarády, kde užíváme **tykání** – 2. os.č.j. *Ahoj, jak se jmenuješ?* – *Jmenuju se Petr. A ty?*). V rodině a mezi kamarády si žáci tykají, nikdy však nesmí tykat svým učitelům.

Cizinců se při představování často ptáme na zemi, ze které pocházejí (vykání – *Odkud jste?* – *Jsem z Vietnamu.*, tykání – *Odkud jsi?* – *Jsem z Ukrajiny*).

Představujeme-li někoho třetí osobě, představujeme osobu společensky méně významnou osobě společensky významnější např. *To je moje maminka Hana Nová.* (směrem k významnější osobě) – *A to je moje učitelka paní Lancová.* (směrem k osobě méně významné), představujeme člověka staršího mladšímu, muže ženě a společensky výše postaveného osobě níže postavené. Nově představení (většinou dospělí) si následně vymění frázi *Těší mě.* – *Mě také těší.*, které doprovází podání ruky.

pan Urban – paní Urbanová
pan Veselý – paní Veselá
pan Hudec – paní Hudcová
pan Havel – paní Havlová
pan Jílek – paní Jílková
pan Duben – paní Dubnová

Танилцуулга

Танихгүй хүнтэй танилцахдаа гагцхүү өөрийгөө биш харин, жишээлвэл, гэр бүлийнхнээ ба найз нараа танилцуулах ёстой. Танилцуулж байхдаа бид ямагт зогсож байгаад бие бие рүүгээ нүдээрээ харалцаж байна. Хэрвээ нэг хүн өөрийгөө танилцуулж байвал, эхлээд Сайн байна уу? гэж хэлсний дараа ихэнхдээ *Би танд өөрийгөө танилцуулах санаатай байна. Намайг Петра Прохазкова гэдэг* гэж хэлдэг.

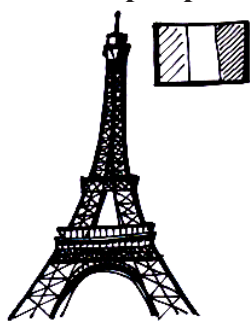
Ёсын төдий харьцаа (жишээлвэл, сурагч багш хоёрын хооронд, тэгэхдээ **та** – 2-р бие, олон тоо ашиглана, *Сайн байна уу, багш гуай?* – *Намайг Хана Весела гэдэг*) ба энгийн харьцаа (найз нарын хооронд **чи** – 2-р бие, ганц тоо *Мэнд, чи хэн гэж нэртэй вэ?* – *Намайг Петр гэдэг. Чи хэн бэ?*) гэдгийг ялгах хэрэгтэй. Гэр бүлийн ба найз нарын дотор сурагчид чи гэж хэлнэ, гэвч багшдаа чи гэж хэлж болохгүй.

Гадаад хүнтэй танилцахдаа бид олонтоо та хаанаас ирсэн бэ гэж асууж байна.(**Та** – *Та хаанаас ирсэн бэ?* – *Би Вьетнамаас ирсэн.* **Чи** - *Чи хаанаас ирсэн бэ?* – *Би Украинаас ирсэн*).

Хэрвээ гуравдахь хүнтэй танилцуулж байвал, нийгмийн түвшинд дор байгаа хүнийг нийгмийн түвшинд дээгүүр байгаа хүнтэй танилцуулна, жишээлвэл, *Энэ миний ээж Хана Нова.* (Чухал хүн рүү харж хэлнэ) – *Энэ миний багш Ланцова гуай байна.* (Энгийн хүн рүү харж хэлэхдээ), настай хүнийг залуу хүнтэй, эрэгтэй хүнийг эмэгтэй хүнтэй, нийгмийн түвшинд дээгүүр байгаа хүнийг энгийн хүнтэй танилцуулна. Шинээр танилцсан хүн (ихэнхдээ насанд хүрсэн хүмүүс) дараагийн үг хэллэгээр солилцож ярилцана *Баярлаж байна.* – *Би бас баярлаж байна,* гэж хэлээд бие биедээ гараа өгнө.

4. Jak se jmenují země na obrázku? Odkud jsou lidé na obrázku? Pozor na změnu tvaru slov!

Энэ зураг дээр байгаа улс ямар нэртэй вэ? Зураг дээр байгаа хүмүүс хаанаас ирсэн бэ? Үгийн хэлбэр өөрчлөхөд анхаараарай!

A)
To je *Francie*.

-ie → ie (Anglie, Austrálie)
-o → a (Německo, Polsko)
-m → u (Vietnam)
-a → y (Kanada, Afrika)

Pierre je z *Francie*.

B)
To je.....

Nataša je z

C)
To je

Duong je z.....

D)
To je.....

George je z.....

Kouzelná slova

Každé malé dítě velmi dobře ví, že existují dvě kouzelná slůvka, pomocí kterých se výrazně zvyšuje pravděpodobnost, že dostane to, po čem touží. Jsou to slůvka *děkuji* a *prosím*.

Žádáme-li o něco ať už maminku doma (*Prosím tě...*), paní učitelku ve škole (*Prosím Vás*), nebo neznámou osobu na ulici, je vždy zdvořilé připojit k žádosti slůvko **prosím**. Slovo *prosím* používáme, když někomu dostatečně nerozumíme a žádáme například o zopakování. Často můžeme slovo *prosím* slyšet v obchodě nebo v restauraci, když nám někdo něco nabízí. Jinou funkci má toto slovo při hlášení do telefonu (*Procházková, prosím.*) Používáme ho také, když někomu nabízíme místo k sednutí či přidržíme dveře.

Děkujeme za každou věc i službu. Děkujeme za dárky, za jídlo, za půjčení knížky, za radu apod. Můžeme se setkat s podobou (*Dík. Díky za vše. Díky moc. Děkuji/u.*)

Každý provede někdy něco, za co je třeba se omluvit, třeba když přijdeme někam pozdě, nebo když někomu ublížíme. Slovo **Promiň**. (kamarádi, známí)/**Promiňte**. (neznámí lidé) můžeme použít v různých situacích: oslovujeme-li někoho neznámého na ulici, nebo sdělujeme-li něco negativního.

Mluvíme-li o někom či o něčem, že někde je, pracuje, studuje, žije apod., používáme 6. pád a to si někdy vyžadá změnu tvaru slova a přidání předložky (v/ve/na). Příklad: To je auto. Petr jede v autě.
A → E/Ě O → E/Ě E → I
konsonant (d, t,...) → +E/Ě

Шидэт үгнүүд

Жаахан хүүхэд болгон хоёр шидэт үг байхыг мэдэж байна, энэ үгийг ашиглаж санасан юмээ авч болох боломжтой болно. Энэ бол *баярлалаа* ба *уучлаарай* гэдэг үгнүүд болно.

Хэрвээ гэртээ ээжээс нэг юм хүсэж байвал (*...уучлаарай*) буюу сургуульдаа багшаас (*...уучлана уу*) буюу танихгүй хүнээс гудамжинд асуувал, өөрийнхөө шаардлагадаа эелдэг зөөлөнөөр **уучлаарай** гэж нэмэж хэлнэ. Нэг хүний хэлснийг сайн ойлгохгүй байгаад, тэгээд дахин давтахыг шаардахдаа энэ үгийг хэрэглэнэ. Энэ үгийг бид олонтоо дэлгүүрт буюу зоогийн газарт бид нарт юм дуртгаж байхдаа хэлэхийг сонсоно. Утсаар ярихдаа энэ үг бол өөр утгатай болдог (*Прохазкова, байна уу.*) Хүнийг суулгах гэж байхдаа буюу үүд барьж байхдаа энэ үгийг бас хэрэглэнэ.

Ямар ч гэсэн зүйл буюу үйлчилгээний төлөө **баярлалаа** гэж хэлнэ. Бэлэг, хоол, ном, зөвлөлгөө авсны төлөө баярлалаа гэж хэлнэ. (*Баярлалаа. Бүх юмны төлөө баярлалаа. Их баярлаж байна/баярлав*) гэж хэлж болно.

Хүн болгон ямар нэг хэрэг үйлдсэний төлөө, хэрвээ хожимдож ирвэл буюу хүнийг гомдоовол, уучлал гуйх хэрэгтэй болдог. **Уучлаарай** гэдэг үгийг (найз нартайгаа, танилнуудтай) **Уучилна уу** (танихгүй хүмүүстэй) элдэв янзын нөхцөлд ашиглаж болно: хэрвээ гудамжинд танихгүй хүнд хандаж байвал буюу ямар нэг татгалзсан мэдээ өгвөл, уучлал гуйдаг.

1. Napište, kde jsou lidé na obrázku? Přečtete si nejprve poučení! Эхлээд сургамж уншаарай!

Зураг дээр хүмүүс хаана байгаа тухай бичээрэй.

~~tramvaj~~ / restaurace / nemocnice / škola / ulice / obchod

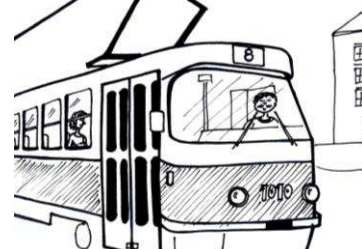
A) Eva je v.....

B) Adam je v.....

C) Ta holka je v tramvaji.

D) Paní Nováková je na.....

E) Pan Černý je v.....

F) Ten kluk je ve.....

**2. Doplňte fráze s kouzelným slůvkem PROSÍM k jednotlivým obrázkům.
УУЧЛААРАЙ гэдэг шидэт үгтэй үг хэллэгийг зураг болгонд нэмээрэй.**

A) *Nováková, prosím.*

D) *Můžeš to opakovat/hláskovat, prosím?*

B) *Prosím, co si dáte?*

E) *Další prosím!*

C) *Prosím Vás, kolik stojí tato panenka?* F) *Prosím.*

3. Spojte vhodné reakce.

Таарах хариу өгөх үг хэллэгтэй холбоорой.

1. Honzo, jdeš pozdě.

A) Dám si polévku.

2. Prosím Vás, jak se dostanu na náměstí?

B) Promiňte, ale nerozumím.

3. Promiňte.

C) Nic se nestalo.

4. Rozumíte?

D) Promiňte, že jsem přišel pozdě.

5. Prosím, co si dáte?

E) Jděte rovně a na rohu zahrňte doleva.

6. Prosím tě, kolik je hodin?

F) Je 7:30.

4. Jakou frází doplníte? Prosím tě? nebo Prosím Vás?

Ямар үг хэллэг нэмэх вэ? Уучлаарай буюу та уучилна уу?

A) Požádej *paní kuchařku* v jídelně, aby ti přidala. můžu si přidat?

B) Požádej *kamaráda*, aby ti půjčil učebnici. půjčíš mi matiku?

C) Požádej *paní učitelku*, aby tě pustila na WC. můžu jít na záchod?

D) Požádej *maminku*, aby tě pustila ven.můžu jít ven?

2. Žáci psali diktát. Ohodnoŕte jejich výsledky známkami i slovně.
Сурагчид цээж бичиг бичсэн, тэдний үр дүнгийг тэмдгээр ба үгээр үнэлээрэй.

NOVÁK
český jazyk, mate-
matika, přírodopis,
vlastivěda,
hudební výchova,
výtvarná výchova,
školství, angličtina,
němčina

D_B_E

Eva Skromná
Český jazyk, matema-
tika, přírodopis,
vlastivěda, hudební
výchova, výtvarná
výchova, školství,
angličtina, němči-
na.

V_B_R_Ě

Dvořák
Český jazyk, matematika,
přírodopis, vlastivěda,
hudební výchova, výtvar-
ná výchova, školství,
angličtina, němčina.

N_DO__ATE__Ě

3. Co dělají žáci na obrázku? Doplňte slovesa z nabídky.
Зураг дээр чурагчид юу хийж байна вэ? Байсан үгээс нэмж бичээрэй.

píše/ čte / tancuje / zpívá / opisuje / počítá

Co dělá Eva? Eva.....

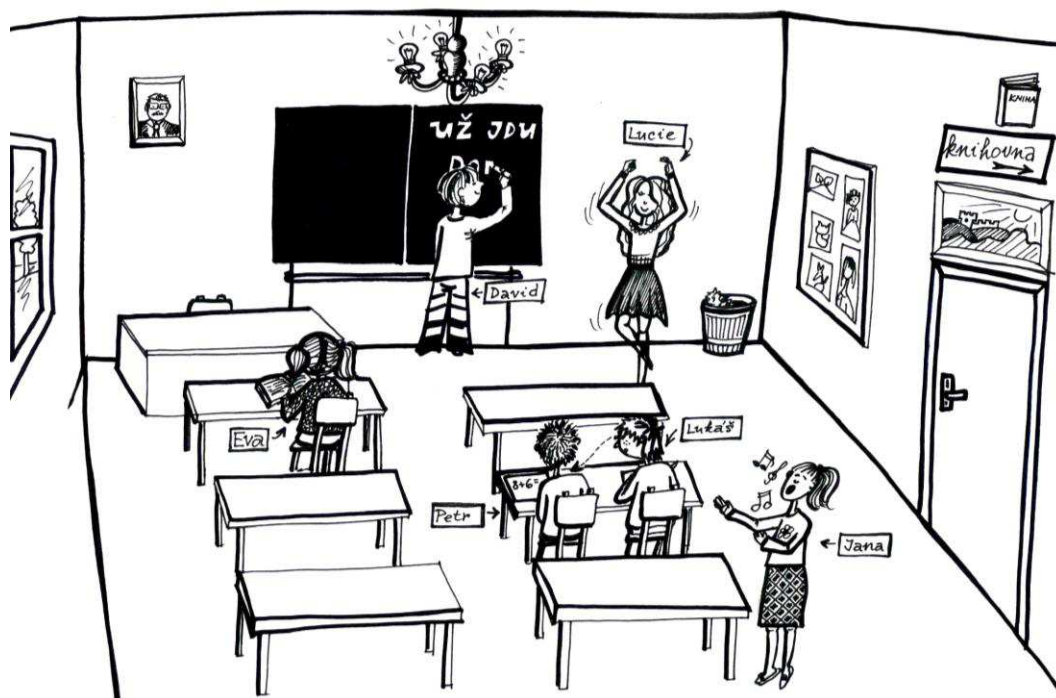
Co dělá David? David.....

Co dělá Lucie? Lucie

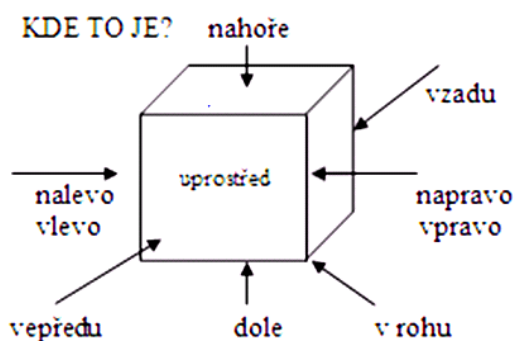
Co dělá Petr? Petr *počítá.*

Co dělá Jana? Jana.....

Co dělá Lukáš? Lukáš.....

4. Kde jsou jednotlivé věci ve třídě? Doplňte text podle obrázku třídy.
Ангид багаа зүйлүүд хаана байна вэ? Ангийн зургийн дагуу бичвэр нэмээрэй.

Tabule je

Lustr je

Okno je

Nástěnka je..... Podlaha je.....

Knihovna je.....

Dveře jsou..... Koš je.....

Česká republika

O České republice se říká, že leží v srdci Evropy. Tvoří ji tři historická území – Čechy, Morava, Slezsko. Čechy se nachází v mírném zeměpisném pásmu, takže se u nás střídají 4 roční období – jaro, léto, podzim, zima.

Krajina České republiky je krásná svou rozmanitostí. Nejvyšší hory jsou při hranicích s okolními státy. Nejvyšší hora Sněžka měří 1602 m a najdeme ji v Krkonoších. Nížiny jsou nejčastěji podél řek. Nejdelší řekou je Vltava, která pramení na Šumavě a protéká Prahou. Nejvíce rybníků najdeme v jižních Čechách, kde se chovají ryby. Největší rybník je Rožmberk.

Česká republika je demokratický stát, ve kterém platí pro všechny občany stejné zákony. V čele státu je prezident (nyní Václav Klaus), a vláda, zákony schvalují poslanci. Česká státní hymna se jmenuje *Kde domov můj*. Ve státním znaku máme *dvouocasého lva*. Hlavní město se jmenuje *Praha*. V Čechách se platí korunami. Na bankovkách jsou vyobrazeny důležité osobnosti české historie. Bohatou historií Čech dokládá velké množství památek.

Přestože Česká republika není velký stát a má pouze 10 000 000 obyvatel, některé její výrobky jsou známé i v zahraničí (české sklo, auta značky Škoda z Mladé Boleslavi, plzeňské pivo Prazdroj, boty Baťa ze Zlína). Ve světě jsou známí i někteří čeští sportovci (hokejista Jaromír Jágr, fotbalový brankář Petr Čech, rychlobruslařka Martina Sáblíková,...)

Чех Улс

Чех Улсыг Европын төвд байдаг гэж хэлдэг. Гурван түүхэн газраас бүртгэдэг – Чех, Морав, Силез. Чех бол газарзүйн номхон бүсэнд оршдог, тийм учраас 4 цагийн улиралтай – хавар, зун, намар, өвөл.

Чех Улсын нутаг нь элдэв янзын онцлогтой. Хамгийн өндөр уулнууд нь хүрш орнуудтай хил залгаа байдаг. Хамгийн өндөр уул нь *Снежска* 1602 м өндөртэй бөгөөд *Крконошид* байдаг. Нам газарнууд нь голын эргээр байдаг. Хамгийн урт гол нь *Влтава*, *Шумавад* эх үүсвэртэй, Прага хотоор урсгадаг. Өмнөд Чехэд хамгийн олон хиймэл цөөрөмтэй, тэнд загас барьдаг. Хамгийн том цөөрөм нь *Рожмберк* болно.

Чех Улс бол ардчилсан улс, бүх иргэд нь эрх тэгш хуульнуудыг сахидаг. Улсын түүрүүнд нь *ерөнхийлөгч* (одоо Вацлав Клаус), ба засгийн газар, хуульнуудыг *депутатууд* батладаг. Чех Улсын *төрийн дуулал* нь *Миний орон хаана вэ* гэсэн үгтэй. Төрийн сүлд тэмдэгт хоёрсүүлт арслан байдаг. Нийслэл хот нь *Прага* гэж нэртэй. Чех Улсад хроноор төлдөг. Цаасан мөнгөн дээр чехийн түүхийн гарамгай хүмүүс дүрслэгдсэн. Чех Улсын баян түүхийг олон түүхийн дурсгалууд гэрчилдэг.

Чех Улс бол том улс биш ч гэсэн боловч гагцхүү 10 сая хүн амтай, зарим бүтээгдэхүүнүүд нь гадаадад алдартай (чех шил, Млада Болеслав хотын Шкода машин, Злин хотоос Батя гутал). Дэлхий даяар зарим чех тамирчин алдартай (хоккей тоглогч Яромийр Яагр, хөл бөмбөгийн хаалгач Петр Чех, хурдан тэшүүрчин Мартина Сааблийкова...)

1. Doplňte text podle pravdy. Pomůžte Vám úvodní text.

Үнэн байдлын дагуу бичвэр нэмэж бичээрэй. Оршилын бичвэр танд туслана.

Hlavní město České republiky se jmenuje

Česká republika se skládá z

Česká republika má 10 000 0000

Česká státní hymna se jmenuje

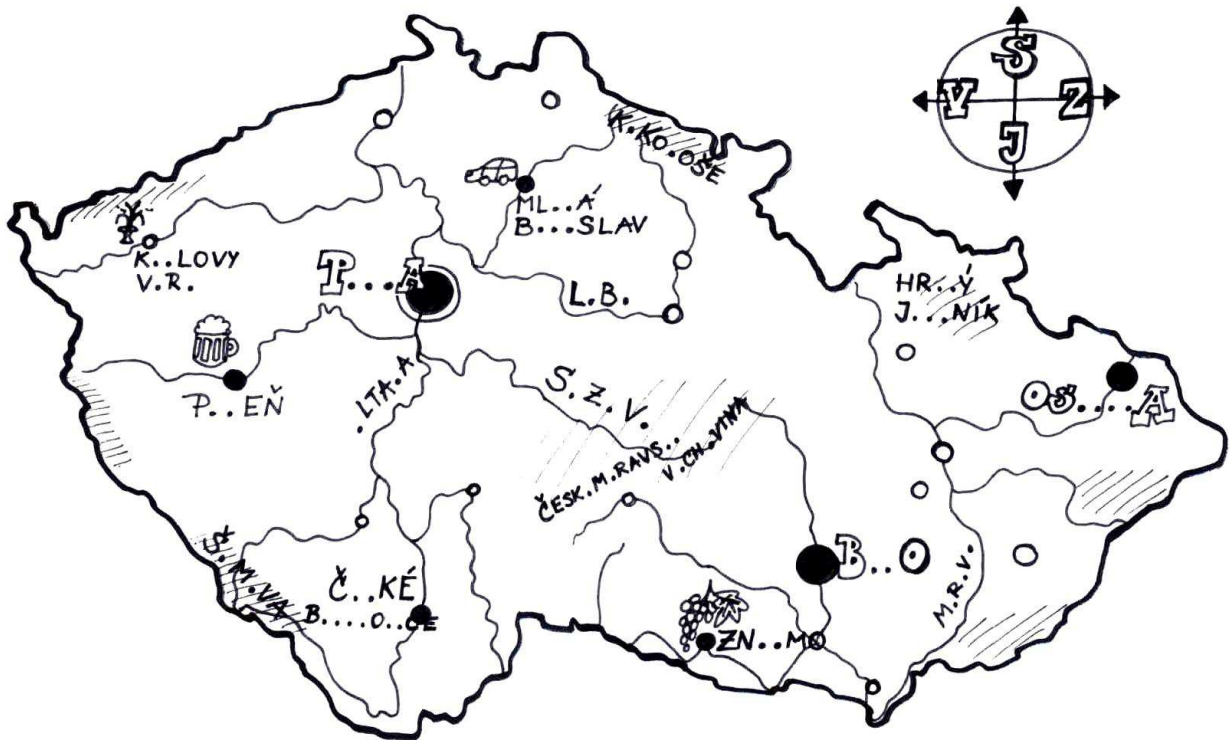
Nejdelší česká řeka se jmenuje..... a pramení na

Nejvyšší česká hora se jmenuje

Největší český rybník se jmenuje

2. Doplňte chybějící informace na mapě. Použijte školní atlas.

Газрын зураг дээр дутагдаж байгаа мэдээлэл нэмэж бичээрэй. Сургуулийн атлас ашиглаарай.

3. Dopište do papírových bankovek jejich číselnou hodnotu. Čím byli slavné osobnosti na bankovkách?

Цаасан мөнгөн дээр түүний үнийг тоогоор бичээрэй. Цаасан мөнгөн дээр байгаа хүмүүс яаж гарамгай болсон вэ?

historik / spisovatelka / král / učitel

A) František Palacký byl.....

B) Karel IV. byl.....

C) Jan Amos Komenský byl.....

D) Božena Němcová byla.....

Jak jde čas

Český gregoriánský kalendář má celkem 365 dní. Rok je rozdělen do 12 měsíců (**leden, únor, březen, duben, květen, červen, červenec, srpen, září, říjen, listopad, prosinec**). Jednou za 4 roky máme tzv. *přestupný rok*, kdy máme navíc datum 29. února.

Století je sto po sobě jdoucích let (např. 1850–1949), avšak ve smyslu dějepisném je to období letopočtu, kde každé století začíná rokem jedna a končí rokem nula následujícího století, po kterém je pojmenováno, tedy např. 18. století (1701–1800), 20. století (1901–2000) atd.

Měsíce mají 28-31 dní. Dny jsou uspořádány do týdnů tak, že každý týden má 7 dní (**pondělí, úterý, středa, čtvrtek, pátek, sobota, neděle**) a ptáme se na ně „*Co je dnes za den?*“. Každý den má 24 hodin, 1 hodina se skládá z 60 minut, 1 minuta představuje 60 sekund. Čas je fyzikální veličina a měříme ho hodinami. Ptáme se na něj „*Kolik je hodin?*“. Různé části dne nazýváme **ráno, dopoledne, poledne (12:00), odpoledne, večer a noc**.

Kalendář slouží k určování data. Kalendářní *datum* je přesný zápis dne a ptáme se na něj „*Kolikátého je dnes?*“. Dle tohoto zápisu je možné každý den historicky dohledat. Skládá se z čísla dne, čísla nebo jména měsíce a čísla roku (19. 1. 2010 / 19. ledna 2010). *Roční období* se vyznačuje opakovanou pravidelnou změnou počasí. Rozlišujeme čtyři roční období: **jaro, léto, podzim a zima**.

Цаг өнгөрөх тухай

Чех грегори хуанли 365 өдөртэй. Жил бол 12 сартай (**1-сар, 2-р сар, 3-р сар, 4-р сар, 5-р сар, 6-р сар, 7-р сар, 8-р сар, 9-р сар, 10-р сар, 11-р сар, 12-р сар**). Дөрвөн жилдээ нэг удаа *өндөр жил* болдог, тэгэхдээ 2-р сар нь 29 хоногтой).

Нэг зуун жил бол зуун жилээр дараалсан жилүүд болно (1850-1949), гэвч түүхийн он тооллолын дагуу нэг зуун жил бол 1-р жилээс эхлээд ирэх зуун жилийн тэг жилд дуусна, тэгвэл, жишээлвэл, 18-р зуун жил нь (1701-1800), 20-р зуун жил нь нь (1901-2000) гэх мэт.

Сарууд бол 28-31 өдөртэй. Өдөрнүүд нь *долоо хоногтоо* дараагийн дэс дараалалтай (**даваа, мягмар, лхагва, пүрэв, баасан, бямба, ням**) тэгээд „*Өнөөдөр ямар өдөр вэ?*“ гэж асууна. Хоног болгон 24 цагтай. 1 цаг нь 60 минуттай, 1 минут 60 секундтай. Цаг бол физикийн хэмжигдэхүүн бөгөөд түүнийг цагаар хэмжинэ. „*Хэдэн цаг байна вэ?*“ гэж асууна. Өдрөө хэдэн хэсэг болгож хуваана: **өглөө, үдээс өмнө, үд дунд (12:00) үдээс хойш, орой ба шөнө**.

Хуанли бол өдөр тодруулахад ашиглагдана. Хуанлийн *он сар өдөр* нь яг зөв нарийн тэмдэглэл бөгөөд „*Өнөөдөр ямар өдөр вэ?*“ гэж асууна. Энэ тэмдэглэлийн дагуу түүхийн өдөр болгоныг олж болно. Жилийн тоо, сарын нэр ба өдрийн тоогоос бүртгэнэ (19.1.2010/2010 оны 1-р сарын 19-нд). *Жилийн улирал* бол давтагдаж байгаа улиралын өөрчлөлт болно. Жилдээ дөрвөн улиралтай: **хавар, зун, намар ба өвөл**.

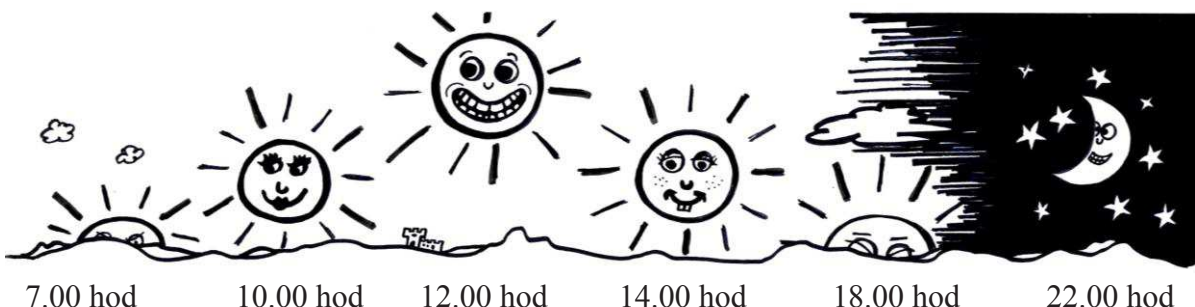

Ptáme-li se „*Kdy?*“, musíme změnit tvary některých slov:
ráno / dopoledne / v noledne / odnoledne / večer / v noci /

1. Doplňte k obrázkům názvy částí dne.

Зураг дээр өдрийн ямар хэсэг байгаа тухай нэмээрэй.

dopoledne / odpoledne / ráno / večer / noc

2. Uhodneš časové údaje? Různé typy písma ti napoví.

Цагийн мэдээлэл таах уу? Үсгийн янз бүрийн төрлөөс сануулж болно.

Č D E R E _____
K O V Š K _____
R N Š T Ý _____

Kolikátého bylo včera?-Včera bylo...

Kolikátého je dnes?-Dnes je...

Kolikátého bude zítra?- Zítra bude...

Jak správně vyslovit datum? Pomůžou vám tyto dvě tabulky.

Např. „Kolikátého je dnes?“ „Dnes je 10. 5.“
Pozor! Vyslovíme „desátého pátý / desátého května“

Řadové číslovky-datum		
1. první	-ho	13. třináct -ého
2. druh (ý)	-ého	14. čtrnáct-ého
3. třetí	-ho	15. patnáct-ého
4. čtvrt(ý)	-ého	16. šestnáct-ého
5. pát(ý)	-ého	17. sedmnáct-ého
6. šest(ý)	-ého	18. osmnáct-ého
7. sedm(ý)	-ého	19. devatenáct-ého
8. osm(ý)	-ého	20. dvacát-ého
9. devát(ý)	-ého	21. dvacát -ého první -ho
10. desát(ý)	-ého	22. dvacát -ého druh -ého
11. jedenáct(ý)	-ého	28. dvacát -ého osm -ého
12. dvanáct(ý)	-ého	31. třicát -ého první -ho

	Měsíce	Kdy?	2. pád
1.	leden	v lednu	ledna
2.	únor	v únoru	února
3.	březen	v březnu	března
4.	duben	v dubnu	dubna
5.	květen	v květnu	května
6.	červen	v červnu	června
7.	červenec	v červenci	července
8.	srpen	v srpnu	srpna
9.	září	v září	září
10.	říjen	v říjnu	října
11.	listopad	v listopadu	listopadu
12.	prosinec	v prosinci	prosince

3. Doplňte časové údaje podle příkladu.

Жишээний дараа цагийн мэдээлэл нэмээрэй.

Příklad:

Včera bylo 20. 9.

Dnes je 21.9. dvacátého prvního září / dvacátého prvního devátý.

Dnes je 21. 9.

Zítra bude 22.9. dvacátého druhého září / dvacátého druhého devátý.

Zítra bude 22. 9.

Pozítří bude 23.9. dvacátého třetího září / dvacátého třetího devátý.

Dnes je 13. 1. Zítra bude _____

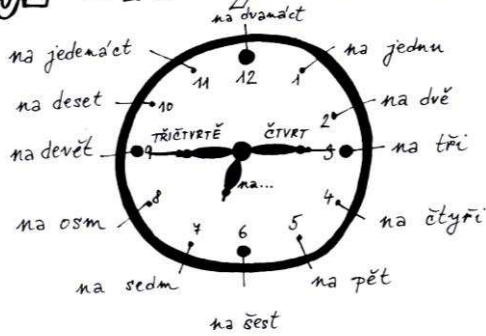
Včera bylo 15. 3. Dnes je _____

Dnes je 1. 12. Zítra bude _____

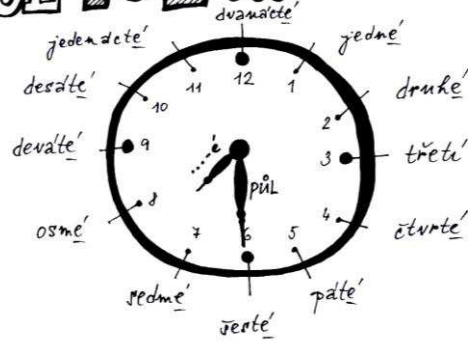
Včera bylo 25. 8. Dnes je _____

Kolik je hodin? – Je...

JE ČTYŘTŘIČTYŘTĚ...

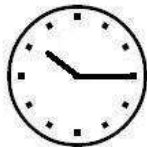

JE PŮL

4. Kolik je hodin? Určete číslicí a slovně.

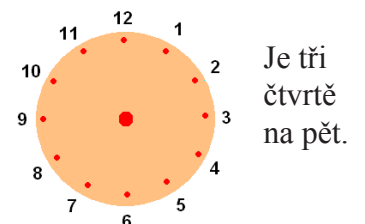
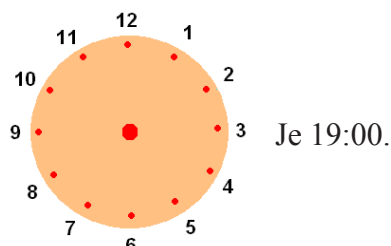
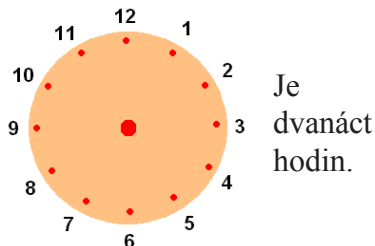
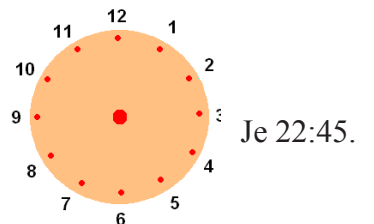
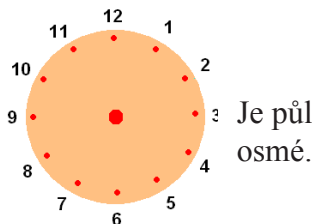
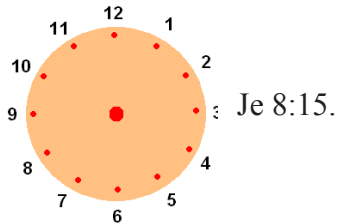
Хэдэн цаг байна вэ? Тоогоор ба үгээр тодорхойлоорой.

Je 11:05.
Je jedenáct hodin
a pět minut.

5. Doplňte do ciferníku ručičky podle zadání.

Цагийн нүүр дээр бичвэрийн дагуу цагийн

Jídlo a stolování

Není důležité jen to, co a kdy jíme, ale i jak jíme. K jídelnímu stolu usedáme vždy čistí a upravení, před jídlem a po jídle si myjeme ruce, u stolu sedíme vzpřímeně. Nůž nikdy neolizujeme, používáme jej pouze ke krájení a přisunutí jídla na vidličku. Při jídle nesrkáme, nemlaskáme, nemluvíme s plnými ústy. Nezačínáme jíst, dokud všichni neusednou ke stolu. K utírání úst používáme *papírové ubrousky*, které odkládáme na talíř. *Látkové ubrousky* se při jídle dávají na klín, aby se neumazalo oblečení a odkládáme je pravo vedle talíře.

Při stolování používáme *přibory*. V pravé ruce drží pravák *lžíci* nebo *nůž*, *vidličku* drží v levé ruce. Je-li na stole rozložena sada více *přiborů*, odebírají se při jednotlivých chodech vždy zvnějšku směrem k talíři. Pokud jsme již dojedli, *přibory* dáme *přibory* na okraj talíře podélně vedle sebe. Pokud budeme v jídle ještě pokračovat, *přibory* překřížíme. Je zvykem si před jídlem popřát „*dobrou chut'*“ a ostatní odpovídají „*tobě/vám taky*“ nebo „*nápodobně*“.

Ráno (kolem 7. hodiny) obvykle *snídáme*, v poledne (kolem 12. hodiny) *obědváme*, odpoledne *svačíme* a večer *večeříme*. Ke snídani si můžeme dát třeba čaj, chleba s máslem a marmeládou. Klasický oběd se skládá z *polévky*, hlavního jídla a *dezertu*. Typickým českým jídlem je vepřové maso s knedlíky a zelím. Večeře nemá zpravidla pevný čas, může být teplá i studená. Tradičním českým alkoholickým pitím je *pivo*, oblíbené je i *víno*. Alkohol mohou v Česku kupovat a pít osoby starší 18 let.

Хоол ба хоол идэх

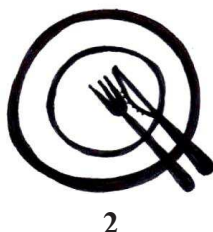
Гагцхүү юу ба хэзээ идэх нь чухал биш, бас яаж идэх нь чухад байдаг. Хоолны ширээнд суухдаа ямагт цэвэр хувцастай ба цэмцгэр сууна, хоолны өмнө ба дараа нь гараа угаана, ширээний хажууд суухдаа биеэ шулуухан байлгана. Хутгаа долоож болохгүй, гагхүү юм хэрчихэд ба хоолоо сэрээнд ойртуулахад ашиглана. Хоол идэж байхдаа тамшаахгүй, сорохгүй, дүүрэн амтай идэхгүй. Хүн болгон ширээнд суусны дараа хоолоо идэж эхлэнэ. Амаа арчихдаа *цаасан амны алчуур* ашиглана, түүнийгээ таваг дээр орхино. *Даавуу амны алчуурыг* өвдөг дээр хувцсаа хир болгохгүйн төлөө тавьдаг, дараа нь тавагийн баруун талд орхидог.

Хоол идэхдээ *хоолны хэрэгсэл* ашиглана. Баруун гартаа *халбага* буюу *хутга*, зүүн гартаа *сэрээ* барина. Хэрвээ ширээн дээр олон хоолны хэрэгсэл байвал, хоол идэх болгонд гадна талаас таваг рүү авч ашиглана. Хоол идсэний дараа хоолны хэрэгслийг тавагийн захад уртаашаа нь хамт тавина. Хэрвээ хоолоо цааш нь идэх байвал, хоолны хэрэгслээ загалмайлан тавина. Хоол идэхээс өмнө „*сайхан хооллоорой!*“ гэж хэлэхэд, бусад нь хариу өгөхдөө „*чи бас/та бас*“ буюу „*чамд/танд бас адил*“ гэж хэлнэ.

Өглөө эрт (7 цагийн үед) *өглөөний цай* уудаг, үд дунд (12 цагийн үед) *үдийн хоол* иддэг, үдээс хойш *хөнгөн хоол* иддэг ба орой болоход *оройн хоол* иддэг. Өглөөний цайдаа цай, тостой талх ба варени иднэ. Үдрийн хоолонд *шөл*, гол хоол ба *амтат зууш* иднэ. Чехийн үндсэн хоол бол гахайн мах ба байцаатай кнедлик. Оройн хоол бол тогтмол цаггүй, дулаан ба хүйтэн хоол байж болно. Чехийн уламжлалт архины ундаа бол *шар айраг* болно, бас *дарс* уух дуртай. Чех Улсад 18 нас хүрсэн хүн бол архи ууж ба худалдан авч болно.

1. Co signalizují přibory na talíři?

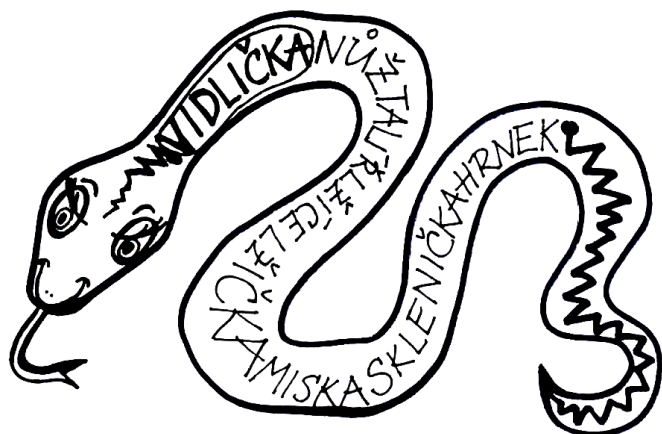
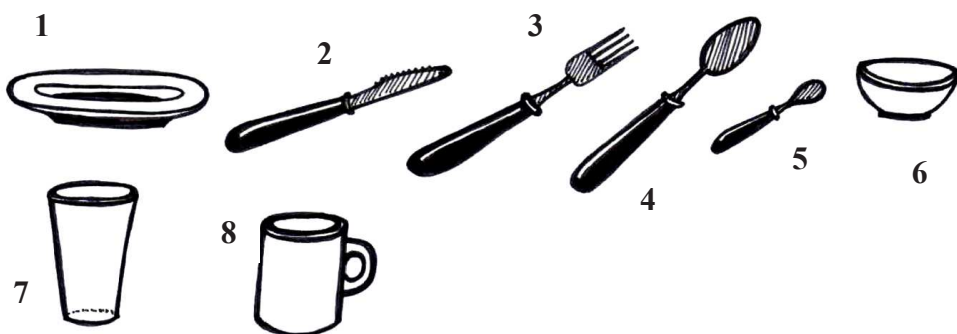
Таваг дээр байгаа хоолны хэрэгсэл юу зааж байна вэ?

A) Dojedli jsme a talíř se může odnést.

B) V jídle se pokračuje.

2. Co potřebujeme k jídlu a pití? Najděte v hadovi názvy předmětů a spojte je s obrázky.
Идэх уухдаа юу хэрэглэдэг вэ? Энэ могойн дотор хоолны хэрэгсэлнүүдийн нэр олоод зурагтай холбоорой.

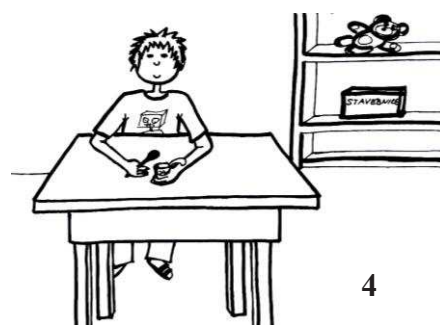
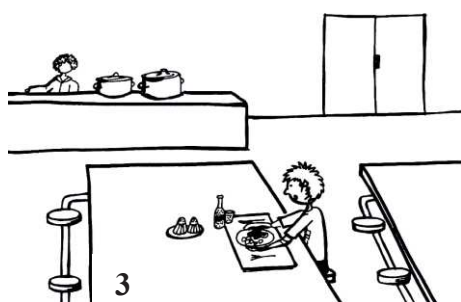
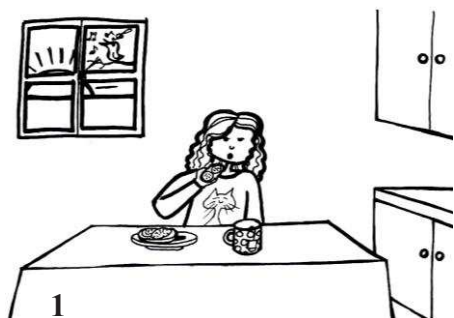
3. Přiřaďte texty k obrázkům.
Энэ бичвэрийг зурагуудтай холбоорой.

A) Eva *snídá* pravidelně. *Ke snídani* pije čaj a jí housku se salámem.

C) Adam *obědvá* v jídelně. *K obědu* jí řízek s bramborem a pije limonádu.

B) Eva *večeří* většinou doma. *K večeři* jí zeleninový salát a pije džus.

D) Adam *odpoledne svačí* v družině. *Ke svačině* jí ovocný jogurt.

Korespondence

Posíláme-li *dopis, pohled* nebo *přání*, musíme dodržovat určitě zásady. Jelikož je často píšeme rukou, měli bychom dbát o co nejlepší úpravu. Pokud dokonale neovládáme tvary tzv. psacího písma, můžeme využít tiskací podoby písmen.

Na *dopis* používáme nelinkovaný papír. Na začátku napíšeme datum, kdy *dopis* píšeme. *Dopis* začíná oslovením osoby, které je určen (oficiální *dopisy*: *Vážená paní, Vážený pane/soukromé dopisy*: *Milá..., Milý...*) a končí rozloučením či pozdravem (oficiální *dopis*: *S pozdravem* + *podpis/soukromé dopisy*: *Tvůj/Tvoje* + *podpis*).

Dopis vkládáme do obálky, na kterou vpravo dole napíšeme adresu, napravo nahoru nalepíme známku, hodíme do schránky nebo doneseme přímo na poštu. *Dopis* můžeme poslat obyčejně, ale i doporučeně prostřednictvím podacího lístku. Na podacím lístku a *dopise* musíme vyplnit *odesílatele* (na *dopise* vlevo nahore) a *adresáta* (na *dopise* vpravo dole). Domů nám pak *dopis* doručí pošťáčka či pošťák. Na poště můžeme poslat také balík nebo zaplatit složenku. Adresa musí obsahovat tyto údaje:

Pan/paní/slečna/rodina

Titul, křestní jméno, příjmení

Ulice a číslo domu (č.p.=číslo popisné)

Obec/město

PSČ (poštovní směrovací číslo)

Stát (píšeme-li do/ze zahraničí)

Z výletů posíláme pohledy, přání zasíláme k narozeninám (*Všechno nejlepší k Tvým/Vášim narozeninám přeje* + *podpis*), k svátku, k Vánocům (*Veselé Vánoce a šťastný nový rok... přeje* + *podpis*), k Velikonocům.

Захиа бичих

Захиа, ил захидал буюу хүсэлт бичиж явуулахдаа тодорхой зарчимтай байдаг. Олонтоо гараараа бичдэг учраас хамгийн сайнаар зохицуулж бичих хэрэгтэй. Бичгийн хэлбэр сайн мэдэхгүй бол дармал үсгээр бичиж болно.

Захиа бичихдээ шугамтай цаас ашигладаггүй. *Захиа* бичихдээ эхлээд он сар өдөр бичнэ. *Захиа* бол захиа явуулах хүндээ хандаж эхлэнэ (албан ёсны захианууд: *Эрхэм хүндэт авгай, Эрхэм хүндэт гуай/* хувийн захианууд: *Хайрт минь...*), дуусахдаа салах ёс буюу мэндчилгээгээр (албан ёсны захиа: *Ёслосон* + гарын үсэг/хувийн захиа: *Чиний* + гарын үсэг) дуусна.

Захиагаа дугтуй дотор хийгээд, баруун талд нь доогуур хаягаа бичээд, баруун талд нь дээгүүр марк наагаад, шуудангийн хайрцаг руу хийнэ буюу шууданд аваачна. *Захиагаа* энгийн шуудангаар буюу баталгаатайгаар шуудангийн тасалбар авч явуулдаг. Шуудангийн тасалбар ба захиа дээр *явуулагчийг* (захиандаа зүүн талд дээгүүр) *авагчийг* (захиандаа баруун талд доогуур) бичнэ. Тэр захиаг манай гэрт шуудангийн хүн авчирч өгнө. Шуудан дээр бид боодол илгээж болно буюу мөнгө гуйвуулах хуудасаар мөнгө төлж болно. Хаяг дээр дараагийн мэдээлэл байх ёстой:

Гуай/авгай/хүүхэн/гэр бүл

Цол/нэр, овог

Гудамж ба байшингийн тоо

Тосгон/хот

Шуудангийн индекс

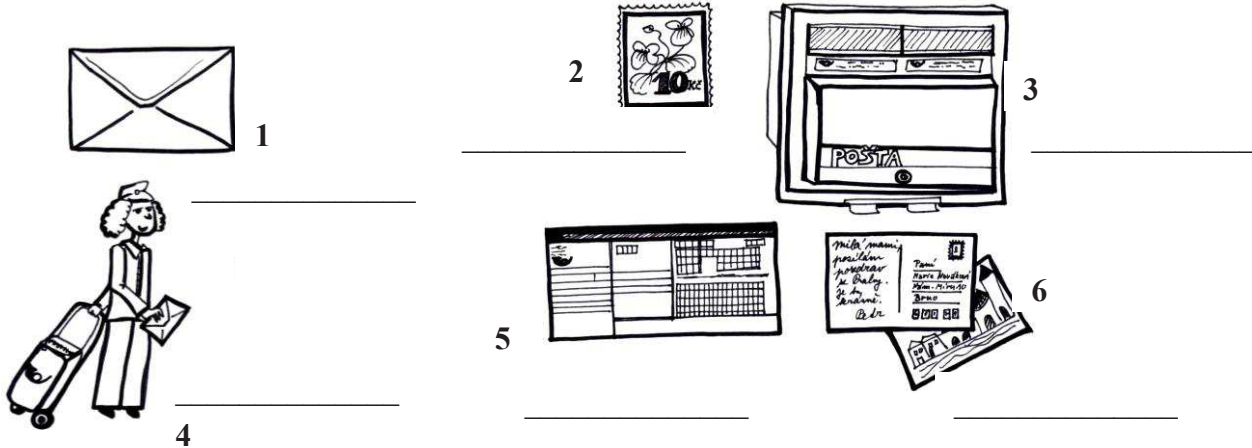
Улс (хэрвээ гадаадад илгээвэл)

Аялалас ил захидал явуулна, төрсөн өдөрт хүсэлт явуулна (*Чиний төрсөн өдөрт/сайн сайхныг хүсэн ерөөе* + гарын үсэг), баярын өдөрт, Христос мэндэлсний өдөрт (*Хөгжилтэй Христос мэндэлсний өдөрт ба Шинэ жилээр баяр хүргэж ... хүсэж байна* + гарын үсэг), Улаан өндөгний баярт.

1. Doplňte slova z nabídky k obrázkům.

Энэ зургууд дээр байсан үгээс олж нэмээрэй

pohlednice / složenka / obálka / známka / poštačka / schránka

2. Petr Novák (odesílatel) píše doporučený dopis své kamarádce Evě Černé (adresát).

Napište na obálku správně podle textu adresy odesílatele a adresáta.

Петр Новак (явуулагч) өөрийнхөө найз Ева Чернад (авагчид) баталгаатай захиа бичиж байна.

Энэ дугтуй дээр бичвэрийн дагуу явуулагчийн ба авагчийн хаягуудыг зөв бичээрэй.

Žák .... -----	Žákyně .... -----

Petr Novák je žák základní školy.
 Petr chodí do 5.A.
 Petr bydlí ve městě Kolín (PSČ 160 00).
 Petr bydlí v bytě v ulici Smetanova č.p. 1250.

Eva Černá je žákyně základní školy
 Eva chodí do stejné třídy jako Petr.
 Eva bydlí ve vesnici Chmeliště (PSČ 285 04)
 Eva bydlí ve velkém domě č.p. 86.

3. Jaké fráze používáme, když začínáme/končíme dopis? Napište je do tabulky.
Захиа эхлэхдээ/дуусахдаа ямар үг хэллэг ашигладаг вэ? Хүснэгт дотор бичээрэй.

~~Ahoj, Davide!~~ Tvůj Martin. Milá paní Nováková, Měj se hezky.

Vážený pane řediteli,

~~Tvoje Jana.~~

Dopis začínáme:

Dopis končíme:

Ahoj, Davide!

Tvoje Jana.

.....

.....

.....

.....

4. Spojte dvojice slov z Poštovní poukázky typu A, která k sobě patří.
Шуудангийн А хэлбэртэй гуйвуулга бичгээс бие биедээ таарах хоёр үг холбоорой.

Účel platby	2 256,-
Částka Kč	dvatisícedvěstepadesátšest
Ve prospěch účtu	0100
Slovy	předplatné časopisu
Kód banky	10-13870512

Krizové situace

Každý den nám hrozí řada nebezpečí. Je důležité, abychom se uměli v krizových situacích správně zachovat. Mezi nejčastější krizové situace patří *autonehoda, požár, krádež, povodně, vichřice, utonutí, otrava* apod. V takovýchto situacích často využíváme tyto fráze: „*Hoří!*“, „*Pozor!*“, „*Jděte pryč!*“, „*Ven!*“, „*Utečte!*“, „*Pomoc!*“

V případě nebezpečí v Čechách voláme nouzová telefonní čísla: 150 pro přivolání hasičů, 155 pro záchrannou službu, 158 pro policii. Univerzální evropské tísňové číslo pro pomoc je 112. V případě nouzového volání se spojovatelka ptá: „*Co se stalo?*“ a je nutné uvést tyto informace: kde se událost stala, co se stalo a kdo volá.

Do příjezdu záchranné služby musíme poskytnout první pomoc dle svých možností a schopností. První pomoc nemusíme poskytnout pouze tehdy, pokud by bylo ohroženo zdraví vaše (požár, části pod napětím apod.), či někoho jiného.

Před nebezpečím nás varují varovné a zákazové značky. Jejich nerespektování může mít za následek různé sankce.

Аюултай байдал

Өдөр болгон бидэнд аюул гарч магадгүй. Ийм аюултай байдалд зөв арга хэмжээ авах хэрэгтэй. Аюултай байдалнуудын дунд олонтоо *машины сүйдэл, гал түймэр, хулгай, ус үер, салхи шуурга, живж үхэх, хордох* гэх мэт оролцоно. Ийм учирт энэ үг хэллэгийг ашиглана: „*Түймэр гарлаа!*“, „*Болгоомжил!*“, „*Гадагшаа яв!*“, „*Гадагшаа!*“, „*Зугтан гараач!*“, „*Амь авар!*“.

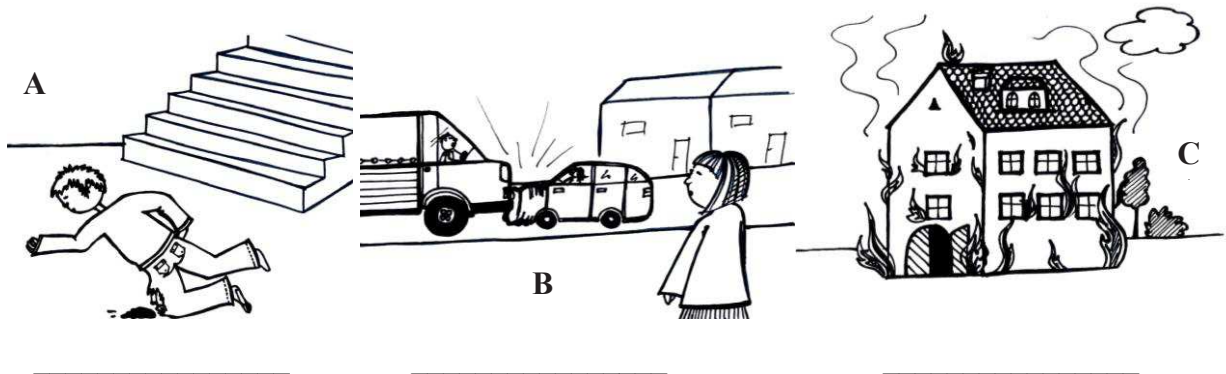
Аюул гарвал, Чех Улсад аюулын утсаар ярьна: 150 гал сөнөөгч, 155 түргэн тусламж, 158 цагдаа, 112 амь аврахын төлөө бүх Европын тусламжийн утас байдаг. Аюулын утсаар ярьвал, залгагч асууна: „*Юу болсон бэ?*“, тэгэхэд дараагийн мэдээлэл өгөх ёстой: хаана, юу болсон бэ, хэн утасдаж байна вэ гэж хэлнэ.

Түргэн тусламжийн ирэхээс өмнө өөрийнхөө чадлаараа анхны тусламж өгч болно. Анхны тусламж гагцхүү өгөхгүй учир нь, хэрвээ таны эрүүл мэндэд (түймэр, цахилгаан хүчдэл дор гэх мэт), буюу өөр хүнд аюултай байвал, бусад учирт тусламж үзүүлнэ.

Аюулаас анхаруулах тухай бид нарт хориглох тэмдэг зааж байна. Тэднийг анзаарахгүй явсан тохиолдолд янз бүрийн

1. Jaká nouzová telefonní čísla vytočíte při následujících krizových situacích?

Дараагийн аюулын байдалд ямар утасны тоогоор ярих вэ?

2. Co je na značkách zakázáno?

Энэ тэмдгүүд дээр юу хориглосон бэ?

koupání / kouření / vjezdu / parkování

A) Zákaz _____

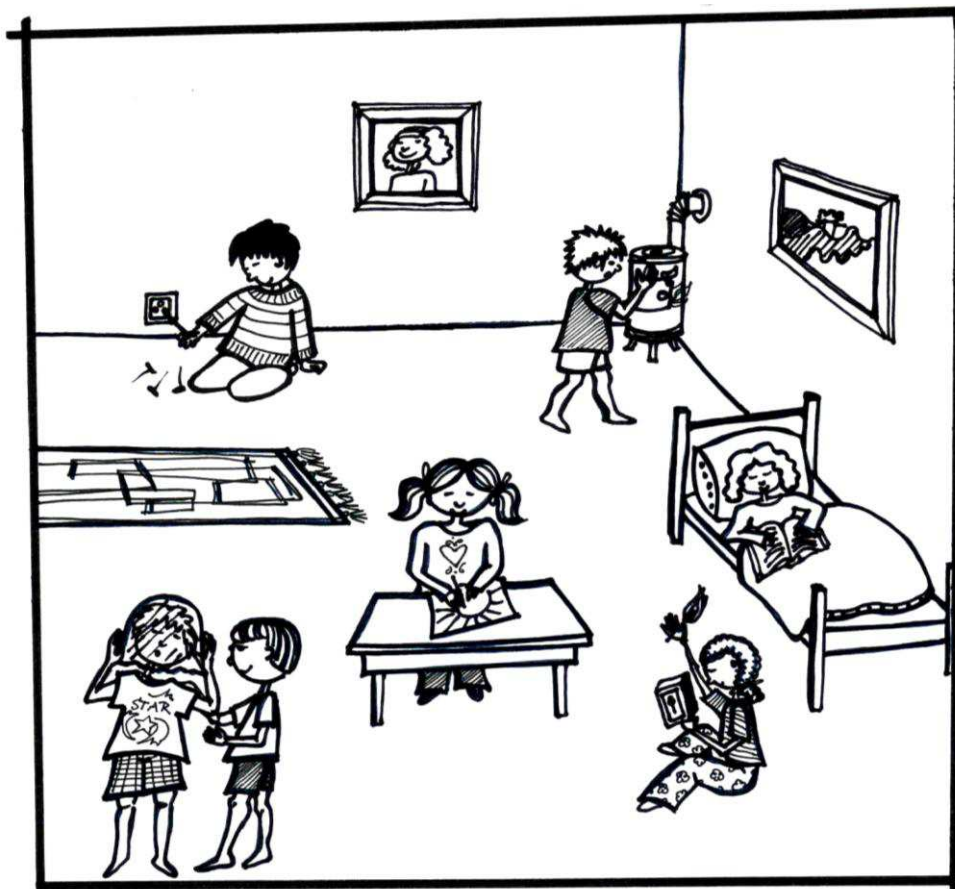
C) Zákaz _____

B) Zákaz _____

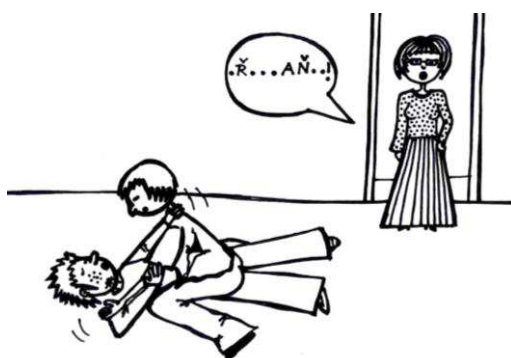

D) Zákaz _____

3. Vybarvěte pouze děti, které se chovají tak, aby jim žádné nebezpeční nehrozilo.
 Pojmenujte, jaká rizika dětem hrozí?
 Ямар ч аюулгүй байдалд байгаа хүүхдийг гагцхүү өнгөөр будаарай.
 Хүүхдүүдэд ямар аюултай байхыг хэлж өгөөрэй.

4. Doplňte chybějící hlásky ve frázích.
 Үг хэллэгт дутагдаж байгаа үсгийг нэмээрэй.

Na ulici

Děti jsou stejně jako dospělí součástí silničního provozu. Když se pohybujeme po ulici, jsme *chodci* či *cyklisti*, někdy používáme dopravní prostředky (*auto, autobus, tramvaj, metro, vlak, kolo, motorka*). Ve větších městech je těchto dopravních prostředků hodně, a proto se často tvoří *zácpy*. Aby chůze i doprava byly bezpečné, musíme dodržovat dopravní pravidla a *značky*.

Po chodníku chodíme vpravo, stejně jako po vyznačeném *přechodu* při přecházení ulice. Je-li na přechodu *semafor*, přecházíme na zelenou. Na silnici, kde není *chodník*, jdeme po levém okraji čelem k protijedoucím vozidlům, aby nás *řidič* dobře viděl. Když není přechod vyznačen, přecházíme na přehledném místě.

Pokud využíváme městskou dopravu, musíme si zakoupit jízdenku např. v automatu, přímo u řidiče nebo v Praze i formou SMS zprávy. Když nebudete mít platnou jízdenku, můžete dostat od revizora *pokutu*.

Ve veřejných dopravních prostředcích musíme dodržovat určité zásady. Při nastupování počkáme, až všichni vystoupí. Při jízdě se držíme, abychom do cestujících nenaráželi. Nekřičíme, nejíme, nehrajeme na hudební nástroj, hlasitě netelefonujeme, nenaskakujeme za jízdy, neodhazujeme odpadky. Uvolníme své místo starším osobám, invalidům, těhotným a ženám s malými dětmi.

Гудамжинд

Хүүхэд бол насанд хүрсэн хүн шиг гудамжны хөдөлгөөний гишүүд болно. Гудамжаар явж байхдаа бид *явган зорчигч* буюу *дугуйтай хүн*, заримдаа тээврийн хэрэгсэл ашиглана (*машин, автобус, трамвай, метро, галт тэрэг, дугуй, мотоцикл*). Том хотод ийм тээврийн хэрэгсэл олон явдаг учраас тэнд олонтоо тээврийн *түгжрэл* болдог. Явах ба тээвэрлэх нь аюулгүй байхын төлөө замын хөдөлгөөний дүрэм ба *тэмдгүүдийг* сахих ёстой.

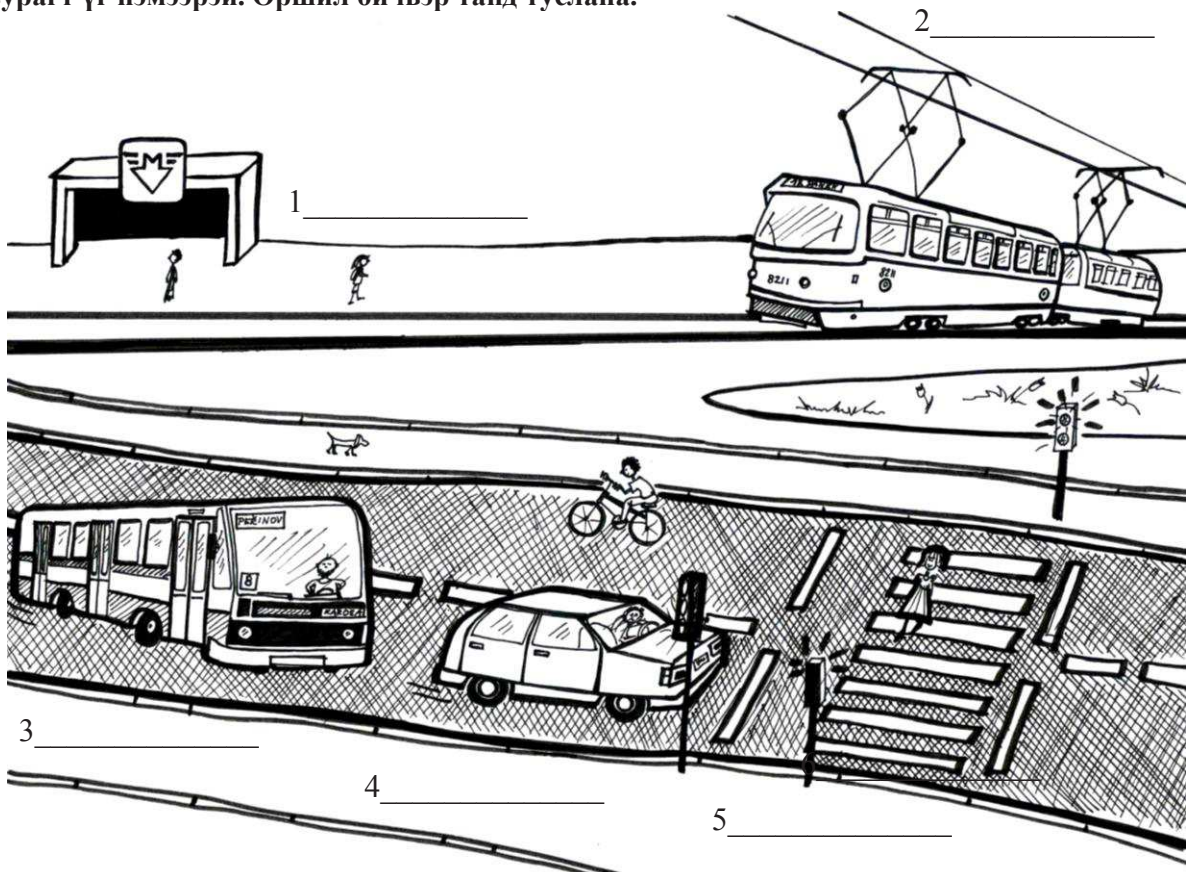
Явган замаар баруун талд нь явна, гудамж хөндлөн гарахдаа заасан *гарцаар* гарах хэрэгтэй. Хэрвээ гарц дээр *гэрэл дохио* байвал, ногоон гэрэл асахад явна. Явган замгүй гудамжаар явах гэвэл, зүүн захаар нь явж байсан машинуудын өмнөөс явна, *жолооч* намайг сайн анзаарахын төлөө ингэж явна. Хэрвээ гарц заагдаагүй байвал, сайн харж болох газраар зам хөндлөн гарна.

Хэрвээ хотын тээврээр явах гэвэл автомат дотор, шууд *жолоочоос* буюу Прага хотод СМС явуулж билет авах хэрэгтэй. Хүчинтэй билетгүй явж байвал хянагчаар *торгууль* төлүүлж болно.

Нийтийн тээврийн хэрэгсэлд явж байхдаа тодорхой зарчим сахих хэрэгтэй. Орохдоо бүх хүнийг гарахыг хүлээнэ. Явж байхдаа бариулаас барих ёстой, хамт явагчдыг дайрч болохгүй. Хашгарахгүй, хоол идэхгүй, хөгжим тоглохгүй, утсаар чангаар ярихгүй, хөдлөж байхад нь орох/гарахгүй, хог хаяхгүй. Настай хүмүүст, тахир дутуу ба жирэмсэн хүнд, жаахан хүүхэдтэй эмэгтэйчүүдэд сандалаа суллаж өгнө.

1. Doplňte slova k obrázkům. Pomůže vám úvodní text.

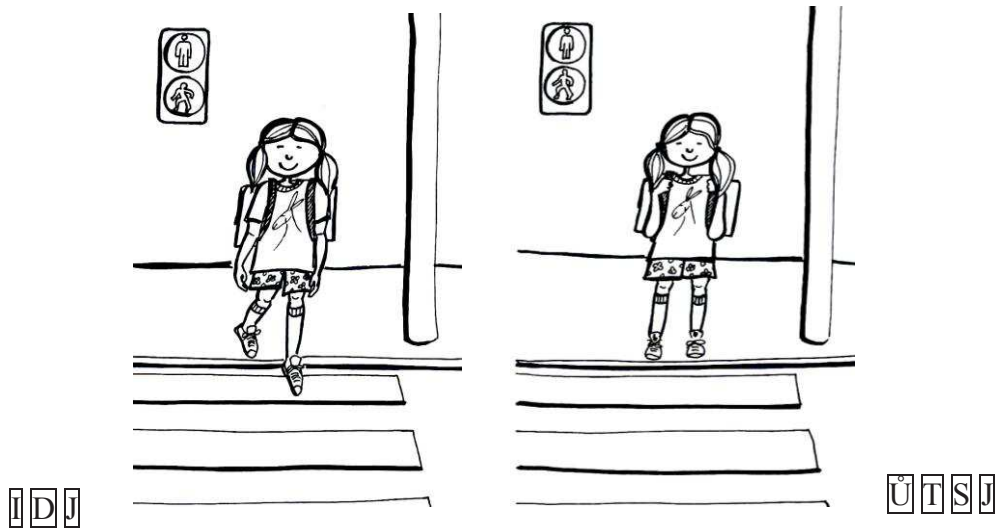
Энэ зурагт үг нэмээрэй. Оршил бичвэр танд туслана.

2. Červený a zelený signál

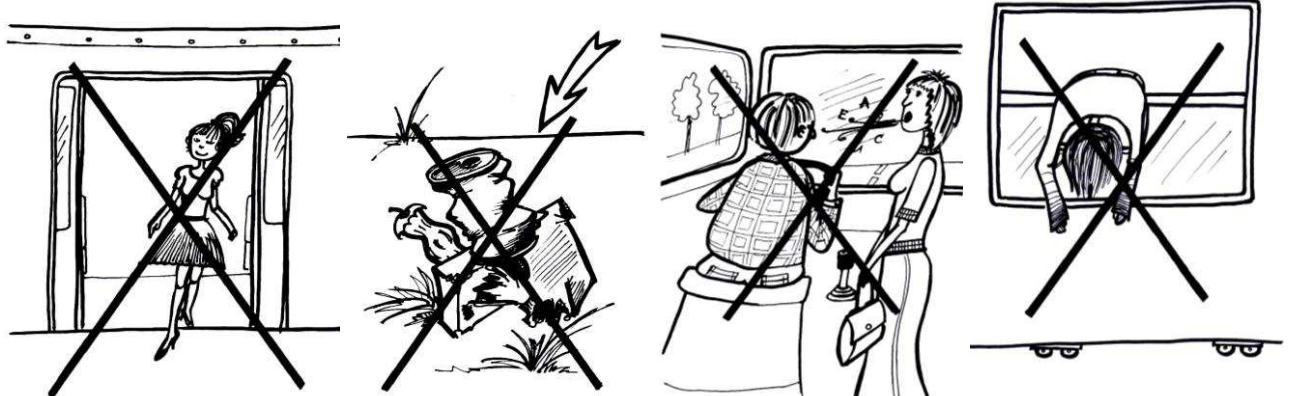
Улаан ба ногоон дохио гэрэл.

Prohlédněte si dobře oba obrázky. Vybarvete podle situace na obrázku odpovídající barvou signál, který právě svítí na semaforu. Urovnejte písmena v rámečku a zjistěte, jestli jsou pod správným obrázkem. Энэ хоёр зураг сайн хараарай. Зураг дээр байгаа байдлын дагуу гэрэл дохионы өнгийг будаарай. Хүснэгт дотор үсгийг янзлаад, зөв зураг дор байсныг шалгаарай.

3. Spojte fráze s obrázky.

Энэ үг хэллэгийг зурагуудтай холбоорой.

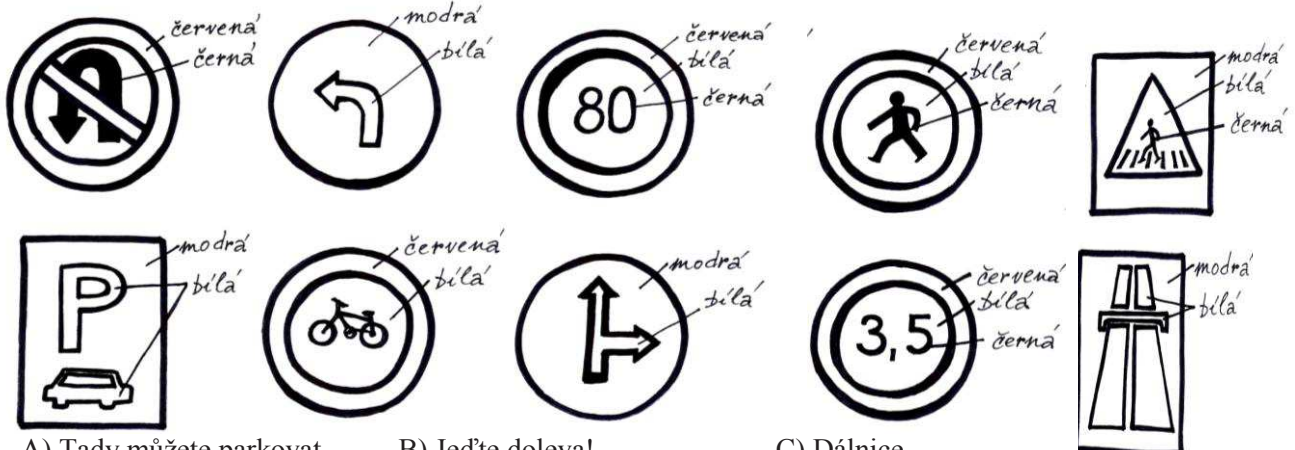

A) Ukončete nástup a výstup, dveře se zavírají.
C) Nemluvte za jízdy s řidičem.

B) Neodhazujte odpadky.
D) Nenahýbejte se z oken.

4. Co znamenají značky? Spojte značky s větami a doplňte do značek barvy.

Энэ тэмдгүүд ямар утгатай вэ? Энэ тэмдгүүдийг өгүүлбэртэй холбоод, тэмдгүүд дотор өнгө оруулаарай.

A) Tady můžete parkovat.

B) Jeďte doleva!

C) Dálnice

D) Přejechod pro chodce.

E) Tam nesmíte jet na kole.

F) Tam nesmíte!

G) Jeďte rovně nebo doprava.

H) Zde nesmíte otáčet auto!

I) Omezení pro velká auta

J) Smíte jet rychlostí nejvýše 80 km/hod.

V divadle

Malé děti chodí do divadla nejčastěji na *loutkové divadlo*. Nejznámějšími českými loutkami je Hurvínek a jeho tatínek Spejbl. V divadle můžeme shlédnout i *operu, muzikál* nebo *klasickou činohru*. V každém větším městě najdeme menší nebo větší divadlo, ale naše nejvýznamnější divadlo se nachází v Praze a jmenuje se Národní divadlo. Bylo postaveno z peněžních darů českého lidu v druhé polovině 19. století.

Do divadla chodíme vždy slavnostně oblečeni a včas. *Lístky* kupujeme většinou předem v *předprodeji* v *pokladně* divadla nebo přes internet. Před samotným vstupem do sálu si odložíme kabáty a bundy v *šatně*. Lístky nám zkontroluje paní *uvaděčka*, která nám poradí, kam se máme usadit. Pokud sedíme uprostřed, do řady vstupujeme vždy čelem k sedícím. Do řady sedadel vstupuje jako první muž. Žena sedí vždy po jeho pravici. Jestliže by však měla žena sedět na kraji řady, sedne si na její místo muž. V divadle si můžeme koupit i *program* celého představení.

V divadle mluvíme tlučeně a po začátku představení již mlčíme, nenakláníme k sobě hlavy a v žádném případě nešustíme pytlíky od bonbónů. Samozřejmostí je vypnutý mobilní telefon. O přestávce máme možnost občerstvit se, prohlédnout si foyer. Na konci představení vždy zatleskáme.

Театрт очих

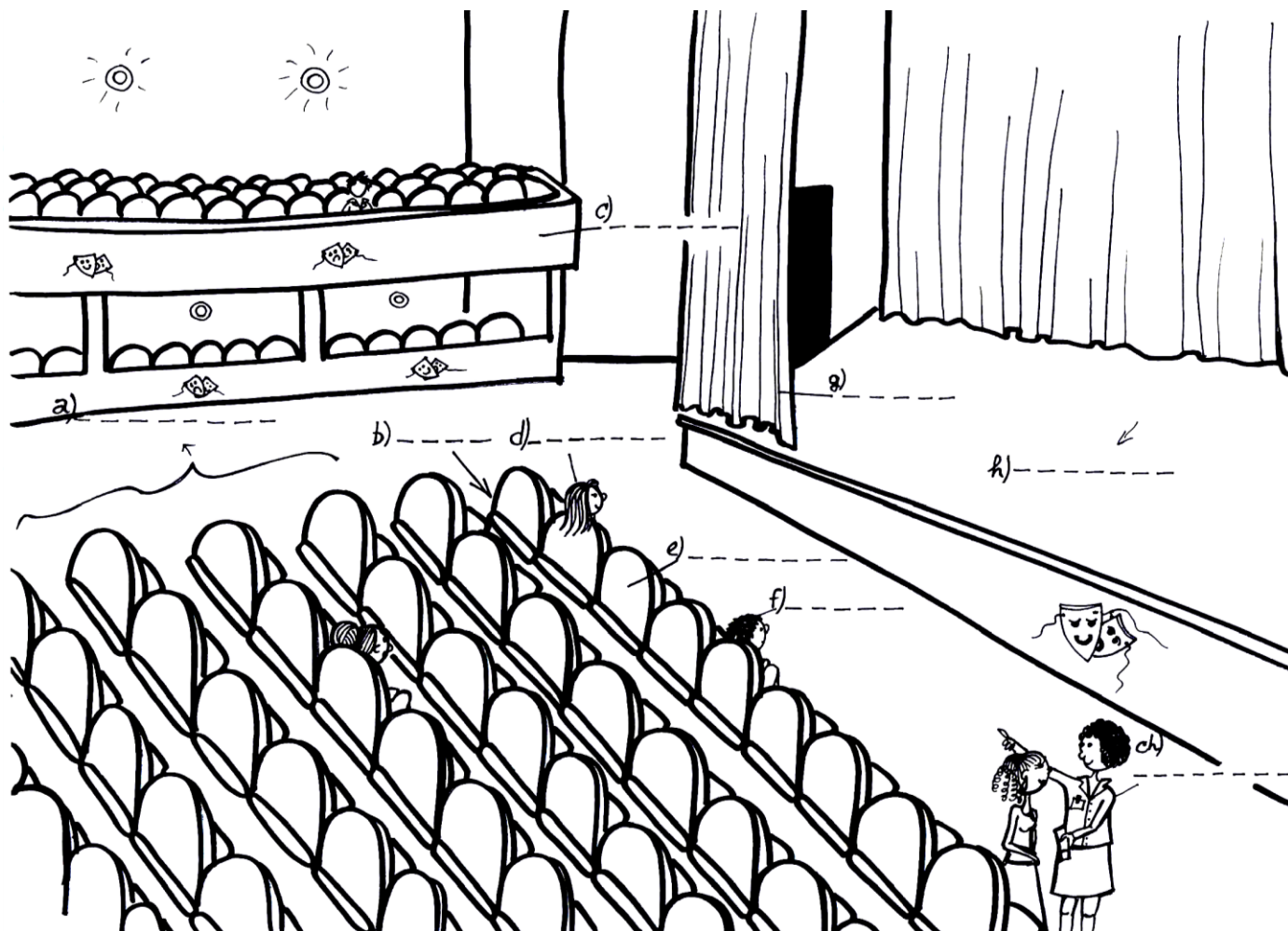
Жаахан хүүхэд бол театрт очихдоо хамгийн олонтоо *хүүхэлдэйн театрт* очдог. Чехийн хамгийн алдарт хүүхэлдэйнүүд бол Хурвинек ба Шпейбл болно. Театрт бас *дуурь, хөгжимт дуурь* буюу сонгодог *жүжиг* үзэж болно. Томоохон хот болгонд том буюу бага театр олж болно, гэвч хамгийн алдарт театр нь Прага хотод байгаад Улсын театр гэж нэрлэдэг. Чех ард түмний мөнгөн тэтгэмжээр 19-р зууны 2-р хагаст байгуулсан.

Театрт очихдоо бид ямагт баяр ёслолын хувцас өмсөж цаг тухайдаа ирнэ. Билетээ авахдаа ихэнхдээ театрын кассанд буюу интернетээр *урьдчилан захиалга* хийгээд худалдаж авна. Танхимд орохоос өмнө хувцасаа ба хүрэмээ хувцасны өлгүүрийн өрөөнд орхино. *Оруулагч авгай* манай билет шалгаж үзээд хаана суухыг зааж өгнө. Хэрвээ дунд суух байвал, эгнээнд орохдоо сууж байсан хүнд нүүрээрээ харж орно. Суудалтай эгнээнд эхлээд эрэгтэй хүн орно. Эмэгтэй хүн бол заавал түүний баруун талд суудаг. Хэрвээ эмэгтэй хүн эгнээний захад суух байвал, түүний оронд эрэгтэй хүн сууна. Театрт бүх тоглолтын *программыг* худалдан авч болно.

Театрт байхдаа намхан хоолойгоор ярьж байгаад тоглолт эхлэсний дараа дуугүй байна, бие биедээ толгойгоо тонгойхгүй бөгөөд чихрийн уут барьж байгаад авиа чимээ гаргахгүй. Гарын утсаа хаасан байх ёстой. Завсарлагаа болоход ундаа авч болно, фойегээр явж болно. Тоглолт дуусахад байнга алгаа ташина.

1. Napište slova z nabídky k obrázkům.
Энэ зургууд дээр байсан үгээс авч бичээрэй.

Jeviště, hlediště, sedadlo, balkón, řada, divák, divačka, opona, uvaděčka

Vánoce

Vánoce jsou v křesťanské tradici oslavou narození Ježíše Krista. V Česku je za vrchol Vánoc považován Štědrý den, to je 24. prosinec. Tomu předchází období čtyř týdnů, kterému se říká *advent*. V této době pečeme vánoční *cukroví*, uklízíme byt, nakupujeme a vyrábíme *dárky*.

Typickým symbolem Vánoc je *betlém*, který vyobrazuje Svatou rodinu. Právě narozený Ježíš leží v chlévě na seně v jesličkách a jeho rodiče Panna Maria a Josef o něj pečují. Pastýři a orientální Tři králové přinášejí dary.

Lidé si do domácností kupují *stroměčky*, které zdobí ozdobami a svíčkami a pod který kladou dárky. Na Štědrý den se schází celá rodina na slavnostní večeři, která se tradičně skládá z *rybí polévky*, *bramborového salátu* a *smaženého kapra*. Po večeři bývá zvykem rozbalovat vánoční dárky, které dětem v českých zemích přináší *Ježíšek*. Štědrý den tradičně vrcholí půlnoční mší, na které se zpívají *koledy* (např. Narodil se Kristus Pán).

Rodiny slaví tyto svátky radosti a klidu návštěvami svých blízkých, dívají se na pohádky a když napadne sníh a mrzne *sáňkují* a *bruslí*.

Na poslední den v roce připadá Silvestr, to je 31. prosinec. Odpočítávají se poslední minuty starého roku a nový rok se přivítá přípitkem, často šampaňským. O půlnoci se odpaluje *ohňostroj*.

Христосын мэндэлсэн баяр

Христосын шашны уламжлалд Христосын мэндэлсэн баяр бол Есус Христосын төрсөн өдрийн баяр болно. Чех Улсад энэ баярын гол ёслол нь Нижгэр баярын өдөрт, 12-р сарын 24-нд, болдог. Түүний өмнө дөрвөн долоо хоногт *адвент* (горьдлын үе) болдог. Тэр үед *амттай боов* барина, гэрээ цэвэрлэнэ, дэлгүүрээр явж *бэлэг* авна.

Христосын мэндэлсний баярын хэвшмэл чанартай билэг тэмдэг нь *бетлем* болно, Нандин гэр бүлийг зааж байна. Сая төрсөн Есус бол малын саравчинд өлгий дотор өвс дээр хэвтэж байна, түүний аав ээж нь онгон Мари ба Иосеф хоёр түүнийг асраж байна. Хоньчид ба дорнодын Гурван хаад түүнд бэлэг авчирна.

Хүмүүс бол гэр бүлдээ *сүлд мод* худалдаж авна, чимэглэлээр ба лаагаар чимэглэнэ, дор нь бэлгээ тавина. Нижгэр баярын өдөрт бүх гэр бүлийнхэн цуглаж оройн зоог иднэ, тэр нь *загасны шөл*, *төмсний зууш* ба *шарсан мөрөг загас* болно. Оройн хоолны дараа бэлгээ бэлэглэнэ, Чех оронд *Есус* хүүхдүүдэд бэлэг авчирдаг. Нижгэр баярын өдөр дуусахад шөнө дундын католик шашны хуралд очиж болно, тэнд *зул сарын дуу* дуулна (жишээлвэл, Есус бурхан төрсөн лээ).

Айлнууд энэ амгалан тайвны ба баярын өдрүүдэд хамаатандаа зочилж бэлгээ барьдаг, цас унаж хүйтэн болвол *чаргаар* ба *тэшүүрээр гулгадаг*.

1. Doplňte chybějící hlásky ve slovech. Nároveň hledejte v textu nahoře.

Энэ үгэнд дутагдаж байгаа үсгийг нэмээрэй. Дээр бичвэрээс хариунуудыг олоорой.

- A) _ár_y
- B) st_o_eč_k
- C) c_kr_v_
- D) o_ňo_t_oj
- E) _o_le_y
- F) Je_íš_k

2. Spojte data s názvy českých vánočních svátků. Na které dny připadají svátky letos?
 Энэ сар өдрийг Чехийн Христос мэндэлсэн баярын өдрүүдтэй холбоорой. Энэ жил баярын өдрүүд нь ямар өдөрт болох вэ?

24. prosince	Nový rok	
25. prosince	Štědrý den	pátek
26. prosince	Silvestr	
31. prosince	1. svátek vánoční-Boží hod	
1. ledna	2. svátek vánoční-Štěpán	

3. Doplňte názvy osob k obrázkům. Kdo nese největší, menší a nejmenší dárek?
 Хүний нэрийг зурагтай холбоорой. Хэн бол хамгийн том, бага ба хамгийн бага бэлэг авчирч байна вэ?

Je zvykem, že v podvečer 5. prosince obchází rodiny s dětmi Mikuláš s čerty a anděly. Andělé s Mikulášem roznášejí dárky, čerti se starají o symbolické trestání a strašení zlobivých dětí. Když děti řeknou nějakou básničku nebo zazpívají písničku, dostanou malý dárek v podobě různých pamlsků (čokoládu, ovoce, sušenky, ...).

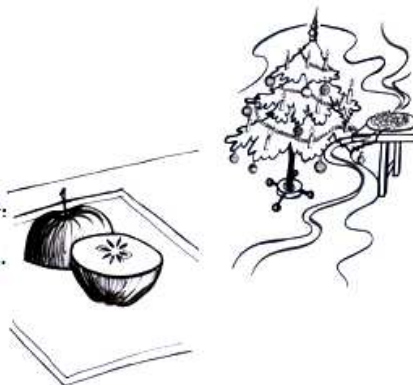
Уламжлалын дагуу 12-р сарын 5-нд орой болоход хүүхэдтэй айлуудаар Микулаш чөтгөртэй ба сахиусан тэнгэртэй хамт явдаг. Сахиусан тэнгэрнүүд нь Микулаштай хамт хүүхдүүдэд бэлэг авчирдаг, чөтгөрнүүд нь томоогүй хүүхдийг айлгах ба зовоох гэж нэр тэдүй оролддог. Тэгэхэд хүүхэд ямар нэг шүлэг хэлэх буюу дуу дуулвал, тэд нарт жаахан амтат зүйлийн бэлэг өгнө (шоколад, жимс, боорцог...)

4. Naučte se známou českou vánoční básničku. Spojte sloky básničky s obrázky.
 Чехийн алдарт Христос мэндэлсэн баярын дуу сураарай. Шүлгийн бадгийг зурагтай холбоорой.

Vánoční stromeček

Vánoční stromeček zavoněl v pokoji,
 maminka u stolu jablíčko rozkrojí.
 A když ho rozkrojí, uvidím hvězdičku.
 co byla schovaná v červeném jablíčku.

Velikonoce

Velikonoce jsou nejvýznamnějším křesťanským svátkem, který je oslavou zmrtvýchvstání Ježíše Krista. Svátky se slaví týden po prvním jarním úplňku. Tyto dny mají tradiční jména: Zelený čtvrtek, Velký pátek, Bílá sobota, Boží hod velikonoční a Velikonoční pondělí.

Mezi velikonoční symboly patří *beránek*, *kříž*, *vajíčka* (symbol nového života), *zajíček*. Byty se zdobí jarními květinami (prvosienka, sněženka, bledule,...) a naklíčeným obilím. Pečou se *mazance*, malují se *kraslice*, barví a zdobí se vajíčka a chlapci pletou pomlázky.

V Česku je prastarou tradicí hodování a pomlázka. V době vzkříšení se v některých rodinách drží *půst* – nejí se maso. Na Velikonoční pondělí ráno muži a chlapci chodí po domácnostech svých známých a šlehají ženy a dívky pomlázkou zdobenou barevnými stužkami, aby byly celý rok zdravé. Podle tradice muži při hodování pronášejí *koledy*. Nejznámější velikonoční koledou je tato krátká říkanka: "*Hody, hody doprovody, dejte vejce malovaný, nedáte-li malovaný, dejte aspoň bílý, slepička vám snese jiný...*". V některých částech Česka mohou ženy pomlázku oplatit odpoledne, kdy vylívají na muže a chlapce kbelíky studené vody.

1. Doplňte následující věty.

Дарагийн өгүүлбэрт нэмэж бичээрэй.

mazance / vajíčka / prvosenka / pomlázku / koledu / Velikonoce

A) Svátky jara se nazývají _____ .

B) Chlapci si z proutků pletou _____ .

C) S pomlázkou pak chodí na _____ .

D) O Velikonocích pečeme _____ .

E) Hlavním znakem jsou malovaná _____ .

F) Jarní květina se jmenuje _____ .

Улаан өндөгний баяр

Улаан өндөгний баяр бол христосын шашны хамгийн ач холбогдолтой Есус Христосын дахин амилсны баяр болно. Энэ баяр хаврын тэргэл сарын дараа долоо хоног болоод тэмдэглэдэг. Энэ баярын өдрүүд нь уламжлалт нэртэй: Ногоон пүрэв, Их баасан, Цагаан бямба, Улаан өндөгний баяр ба Улаан өндөгний даваа гариг.

Улаан өндөгний баярын сүлд тэмдэгт *хурга*, *загалмай*, *өндөг* (шинэ амьдралын тэмдгүүд), *туулай* болно. Орон сууцаа хаврын цэцгээр (анхны цэцэг, яргуй, цагаан цэцэг...) ба ургаж эхлэсэн тариагаар чимнэ. *Амтат бөөрөнхий талх* бариад, *өнгөт өндөгөө* будгаар будаад элдэв янзаар чимэглэнэ, эрэгтэй хүүхэд саваа мөчирөөр гүрнэ.

Чех Улсад эртний уламжлалын дагуу Улаан өндөгний баяраар найрлах ба хүүхнийг саваадах ёс бий. Есусын дахин амилах үед зарим гэр бүлд *мацаг* барьж – мах иддэггүй. Улаан өндөгний даваа гаригт эрэгтэйчүүд ба хүүгүүд танил айлуудаар явж эмэгтэй ба охидуудыг бүтэн жилдээ элүүр мэнд явахын төлөө өнгөт туузаар чимэглэсэн саваагаар саваададаг. Уламжлалт ёсын дагуу эрэгтэйчүүд найрлахдаа *үг ерөөл* хэлдэг. Хамгийн алдарт Улаан өндөгний баярын товчхон үг хэллэг нь „*Баярлая, баярлая хамтаараа, зурсан өндөг өгөөрэй, зурсан өндөг өгөхгүй бол, цагааныг ч гэсэн өгөөрэй, тахиа бол танд шинэ өндөг өгнө биз ...*“. Чех нутгийн зарим газарт эмэгтэйчүүд бол хариу өгөхдөө үдээс хойш эрэгтэйчүүд ба хөвгүүдийг хүйтэн устай хувингаар асгаж норгоно.

2. Zeleně vybarvěte slova, která nějak souvisí s Velikonocemi.

Červeně vybarvěte slova, která nějak souvisí s Vánoce.

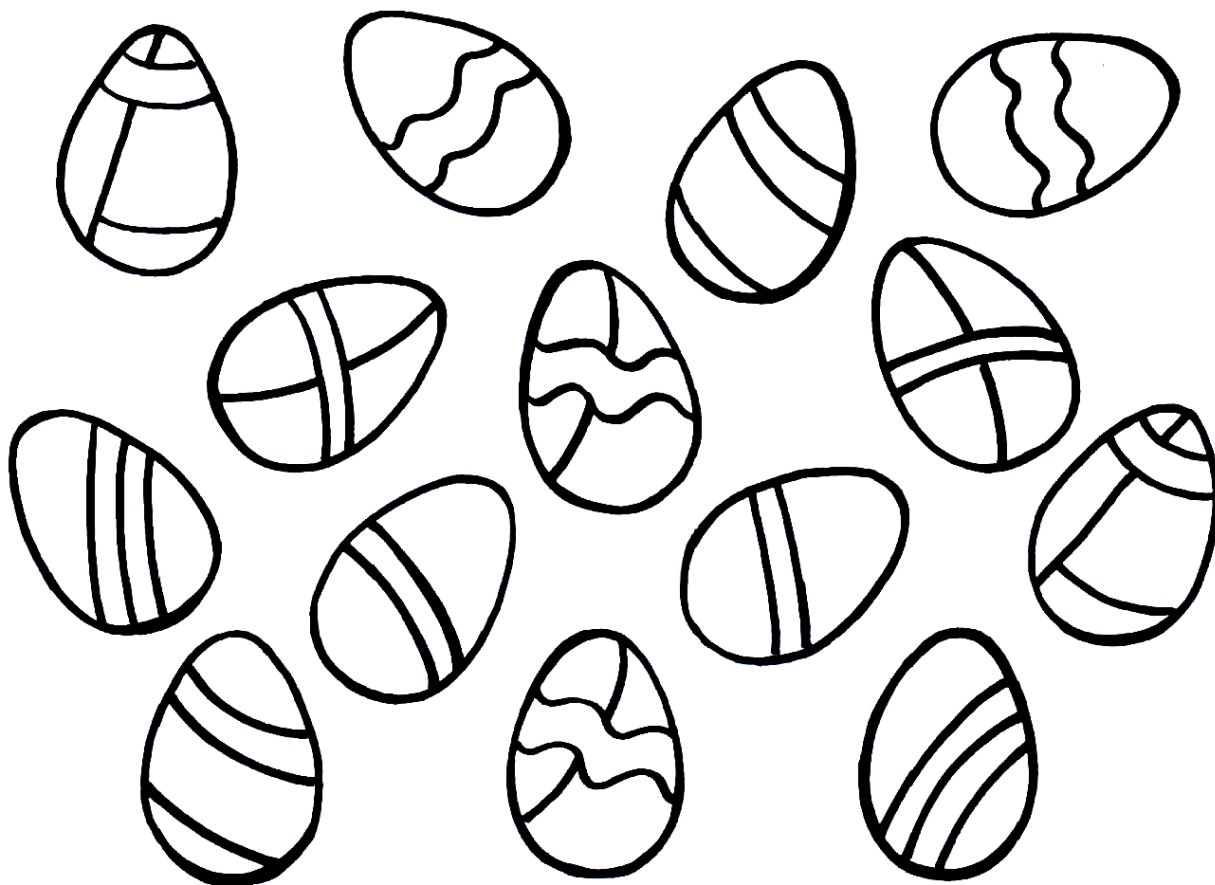
Улаан өндөгний баярын өдрүүдтэй холбоотой үгийг ногооноор будаарай.

Христос мэдэлсэн баярын өдрүүдтэй холбоотой үгийг улаанаар будаарай.

betlém	beránek	vajíčko	čert
pomlázka	mazanec	proutek	koleda
kuřátko	slepička	vánočka	prskavka
kraslice	jaro	zajíček	silvestr

3. Najděte vždy stejnou dvojici vajíček. Vajíčka spojte čarou a vybarvěte je stejně.

Хоёр адил хос өндөг олоорой. Өндөгнүүдийг зураасаар холбоод адил өнгөөр будаарай.

Fráze

Představování

Znáš Janu? – Ano, znám./Ne, neznám.
Kolik ti/Vám je let? – Je mi...
Kdy ses narodil/narodila? – Narodil/a jsem se...
Kde jsi/jste se narodil? Narodil jsem se v...
Odkud jsi/jste? – Jsem z...
Kde bydlíš/bydlíte? – Bydlím v...
Jak dlouho jsi v České republice? – V České republice jsem...
Jaké je tvoje/Vaše telefonní číslo? – Moje telefonní číslo je...
Jaká je tvoje/Vaše emailová adresa? – Moje emailová adresa je ...(@=zavináč, . = tečka)

Pozdravy

Dobré ráno.
Dobrý den.
Dobrý večer.
Ahoj.
Čau.
Nazdar.
Jak se máš/máte? – Dobře, děkuju. A ty/vy?
Prima./Fajn./Docela dobře./Nic moc./Špatně.
Na shledanou.
Mějte se hezky.
Dobrou noc.
Hezký víkend.

Kouzelná slova

Děkuju./Děkuji.Děkuju mockrát. – Není zač./Prosím.
Mrzí mě to. – To je v pořádku.
Je mi to líto. – Nic se nestalo.
Jak se řekne...?
Co znamená...?
Jak se řekne česky...?
Můžete to prosím zopakovat?
Půjč/půjčte mi prosím tě/Vás...
Rozumíte?
Jak se to hláskuje?
Promiň/promiňte, že jdu pozdě.
Ohlídej/te mi to prosím.
S dovolením, prosím.
Mluvte nahlas, prosím.
Můžeš mi prosím půjčit...

Rodina

Kdo je to? – To je můj/moje...
Co dělá tvoje máma? – Máma je

Танилцуулга

Чи Яныг таних уу? – Тийм, танина./Үгүй, танихгүй.
Чи/Та хэдэн настай вэ? – Би ... настай.
Та хэзээ төрсөн бэ? – Би төрсөн.
Чи/Та хаана төрсөн бэ? – Би төрсөн.
Чи/Та хаанаас ирсэн бэ? – Би ирсэн.
Чи/Та хаана суудаг вэ? – Би суудаг.
Чи Чех Улсад хичнээн удаан байна вэ? Би Чех Улсад..... байна.
Чиний/Таны утасны дугаар ямар вэ? – Миний утасны дугаар байна.
Чиний/Таны и-мэйл хаяг ямар вэ? Миний и-мэйл хаягбайна. ...(@, . = цэг)

Мэндчилгээ

Сайхан өглөө.
Сайхан өдөр.
Сайхан орой.
Мэнд.
Ирлээ шүү/Явлаа шүү дээ.
Амрыг эрье.
Сайн байна уу ? – Сайн, баярлалаа. Чи/Та ямар байна вэ? Сайн/Зүгээр/Болж л байна. /Болохгүй байна./ Эвгүй байна.
Баяртай.
Сайхан яваарай.
Сайхан нойрсоорой.
Хагас/бүтэн сайн өдрүүдэд сайхан амраарай.

Шидэт үг

Баярлалаа./Баярлаж байна. Их баярлалаа. – Зүгээр, зүгээр. Уучлаарай.
Би харамсаж байна. – Харамсах хэрэггүй, зүгээр.
Би өрөвдөж байна. – Юу ч болоогүй, зүгээр.
... юу гэж хэлэх вэ?
... энэ ямар утгатай вэ?
... чехээр яаж хэлэх вэ?
Давтаж болох уу?
Чи/Та үүнийг надад зээлээр өгөөч/өгнө үү?
Ойлгож байна уу?
Үүнийг яаж дуудах вэ?
Хожимдож ирсэнд уучлаарай/уучилна уу.
Үүнийг хараарай/ харж өгнө үү?
Зөвшөөрч байна уу?
Чанга яриарай/ чанга ярьна уу?
Надад зээлж өгнө үү?.

Гэр бүл

Ээ хэн бэ? –Энэ бол миний...
Чиний ээж юу хийдэг вэ? – Миний ээж

prodavačka/podnikatelka/... Co dělá tvůj táta? – Táta je prodavač/podnikatel/dělník/... Mám radost, že tě vidím. Všechno nejlepši! Blahopřeju. Brzo se uzdrav/uzdravte. Dobrou chuť! – Děkuju./Nápodobně./Tobě/Vám taky. Upřímnou soustrast. Uklid' si pokoj. Vyčisti si zuby! Umyj si ruce! Mám tě ráda. Nenávidím tě. Škola Kdo dnes chybí? – Dnes chybí... Pamatuješ si.... – Ano, pamatuju./Ne, nepamatuju. Umíš už číst? – Ano, umím. Ne, neumím. Víš/víte to? – Ano, vím./Ne, nevím. Nech toho! Pojď/te k tabuli. Otevři/ete si učebnici na straně... Otevři okno./Zavři okno. Vrať/te se na své místo. Dávej/te pozor! Nekřič/nekřičte! Hurá! Vstaňte! Sedněte si! Pokračuj/pokračujte dál! Přečti větu! Pracuj/te samostatně/ve dvojicích/ve skupinách. Namaluj/te... Přilep/te... Sestav/te... Spoj/te... Vystřihni/ete Škrtni/ete Zakroužkuj/te Zkus/te to znovu. Pospěš/te si. To je dobře./To je špatně. Ještě nezvonilo. Krizové situace Co se děje? – Nic se neděje. Co se stalo? – Nic se nestalo. Co chceš dělat?	худалдагч/бизнес эрхлэгч/... Чиний аав юу хийдэг вэ? – Миний аав худалдагч/бизнес эрхлэгч/ажилчин/... Чамайг харахдаа баярлаж байна. Сайн сайхныг ерөөе! Баяр хүргье. Хурдан эрүүл мэнд болоорой/ ...болно уу. Сайхан хооллоорой! – Баярлалаа./ Танд бас адил/ Чамд/Танд бас адилхан. Эмгэнэл илэрхилье. Өрөөгөө цэвэрлээрэй. Шүдээ цэвэрлээрэй. Гараа угаагаарай. Би чамд хайртай. Би чамайг үзэн ядаж байна. Сургууль Хэн өнөөдөр ирээгүй вэ? - Өнөөдөр ... ирээгүй. санаж байна уу? –Тийм, санаж байна./Үгүй, санахгүй байна. Чи уншиж чадах уу? – Тийм, уншиж чадна. Үгүй, уншиж чадахгүй. Чи/Та мэдэх үү? – Тийм, мэдэж байна./Үгүй, мэдэхгүй. Болиорой! Самбарт ирээрэй/ирнэ үү. Сурах бичгээ хуудаст нээгээрэй. Цонхоо нээгээрэй./Цонхоо хаагаарай. Өөрийнхөө сандалдаа буцаарай/буцна уу. Анхаараарай/ Анхаарна уу! Битгий хашгараарай/ хашгарна уу! Урагшаа! Босоорой! Суугаарай! Үргэлжлүүлээрэй/ цааш нь үргэлжлүүлнэ үү! Өгүүлбэр уншаарай! Биеэ дааж/хоёр хоёроор/бүлгэмээр/ ажиллаарай/ажиллана уу. ...зураарай/зурна уу. ... наагаарай/наана уу. ...янзлаарай/янзлана уу. ...холбоорой/холбоно уу. Хайчлаарай/хайчлана уу. Зурж баллаарай/зурж баллана уу. Дугуйлж бичээрэй/бичнэ уу. Дахин туршаарай/туршина уу. Яараарай/Яарна уу. Энэ бол сайн./Энэ бол муу. Хонх дуугараагүй байна. Аюулын байдал. Юу болж байна вэ? – Юу ч болохгүй байна. Юу болсон бэ? – Юу ч болоогүй байна. Чи юу хийх санаатай вэ?

Máš strach? – Ano, mám strach./Ne, nemám strach. Neboj/te se. Dej/te pozor! Pozor, uteč/utečte! Zastavte! Jsi/jste v pořádku? Ano, jsem./Ne, nejsem. Máš/máte problém? – Ano, mám problém./Ne, nemám problém. Je někdo zraněn? – Ano./Ne. Mimo provoz. Porucha. Česká republika Jsi/jste cizinec/cizinka? – Jsem/nejsem cizinec. Prší! Sněží! Mží! Mrzne! Je mokro. Je sucho. Doprava Kolik stojí lístek? Jak daleko je...? Chcete zpáteční nebo jednoduchou jízdenku? Kde musím přestoupit? V kolik hodin jede vlak/autobus do... Kam jdeš/jdete? – Jdu do školy/do kina/do obchodu/do banky/ Kam jedeš/jedete? – Jedu do ... Ujel mi autobus/vlak. Postupujte dále do vozu. Uvolněte výhled řidiči. Máte tu volno? – Ano./Promiňte, je tu obsazeno. Šťastnou cestu! V divadle Chcete si zamluvit vstupenku? – Ano, chci. Chcete lístky do přední řady? – Je mi to jedno. Jak dlouho trvá představení? Je vyprodáno. Předprodej začíná v... Korespondence a telefonování Jaká je tvoje/Vaše adresa. – Moje adresa je... Jak se to píše? – Píše se to... Můžete mi to prosím napsat? Krásný pozdrav z výletu/z dovolené/z	Чи айж байна уу? – Тийм, би айж байна./Үгүй, би айхгүй байна. Битгий айгаарай/ битгий айна уу. Анхаараарай/ Анхаарна уу! Болгоомжил, зугтаагаарай/зугтаана уу! Зогсоогоорой! Чи/Та зүгээр үү? Тийм, би зүгээр байна. Үгүй, би зүгээр биш байна. Чи/Та проблемтэй юү?– Тийм, би проблемтэй байна./Үгүй, би проблемгүй байна. Хэн нэг шархтсан уу? – Тийм/Үгүй. Ажиллахгүй байна. Эвдрэлт. Чех Улс Чи/Та гадаадын хүн үү? – Би гадаадын хүн/би гадаадын хүн биш. Бороо орж байна! Цас орж байна! Шивэргэнэж байна! Хүйтэрч байна! Нойтон байна. Хуурай байна. Тээвэр Билет ямар үнэтэй вэ? ... хичнээн хол байна вэ? Буцах билет буюу нэг талын билет авах уу? Хаана шилжин суух ёстой вэ? Хэдэн цагт галт тэрэг/автобус ... явах вэ? Чи/Та хаашаа явж байна вэ? – Би сургуульдаа/кинонд/дэлгүүрт/банканд явж байна. Чи/Та хаашаа явж байна вэ? – Би ...явж байна. Би автобусоос/галт тэрэгнээс хоцросон. Тэргэн дотор цааш яваарай. Жолоочийн харж болохыг сул болгоорой. Энд хүнгүй юү? – Тийм./Уучлаарай, энд хүнтэй байна. Замдаа аз жаргалтай яваарай! Театрт Билет урьдчилан захих уу? – Тийм, захих санаатай. Урьдах эгнээнд билет захих санаатай юу? – Надад хамаагүй. Тоглолт хичнээн удаан болох вэ? Билет дууссан. Урьдчилан захиалга эхлэнэ. Захиа явуулах ба утсаар ярих Чиний/Таны хаяг ямар вэ? – Миний хаяг байна. Яаж бичих вэ? – ... ингэж бичнэ. Та надад бичиж өгнө үү? Аялалаас/амралтаас/сургуулийн амралтаас сайхан

prázdnin posílá + podpis Podepiš/podepište se tady. Dostal/a jsi můj dopis/pohled? Všechno nejlepší k Tvým/Vašim narozeninám/jmeninám přeje + podpis Vše nejlepší k Tvému/Vašemu svátku přeje + podpis Hodně štěstí, zdraví a lásky přeje + podpis Veselé Vánoce a šťastný nový rok... přeje + podpis Všechno nejlepší v novém roce přeje + podpis Slyšíš/Slyšíte mě? – Slyším tě/vás. Jsi/Jste tam? – Jsem tady. Nic neslyším! Moment. Přepojím/Spojím vás. Bohužel tady není. Chceš/Chcete nechat vzkaz? Můžeš/Můžete zavolat později? Můžu nechat vzkaz? Zavolám později. Po zaznění signálu zanechte prosím vzkaz. Nezavěšujte prosím. (Jste v pořadí.) Volané číslo neexistuje. Volaný účastník není dostupný.	мэндчилгээ явуулж байна+ гарын үсэг. Чи/Та гарын үсгээ энд зураарай. Чи миний захиа/ил захидал авсан уу? Чиний/Таны төрсөн өдөрт/нэр өдрийн баярт сайн сайхныг хүсэн ерөөе + гарын үсэг. Чиний/Таны нэрийн баярт сайн сайхныг хүсэн ерөөе + гарын үсэг. Аз жаргал, эрүүл мэнд ба янаг хайрыг хүсье + гарын зураг. Хөгжилтэй Христосын мэндэлсэн баяраар ба жаргалтай Шинэ жилээр .. хүсье + гарын үсэг. Шинэ жилд хамгийн сайн сайхан бүхнийг ерөөе + гарын үсэг Чи/Та намайг сонсож байна уу ? – Би чамайг/Таныг сонсож байна. Чи/Та тэнд байна уу? – Би энд байна. Юу ч сонсохгүй байна! Жаахан байзнаарай. Би таныг холбож өнгө/холбоно. Харамсалтай нь энд байхгүй. Чи/Та зурвас орхих санаатай юу? Чи/Та дараа нь утасдаж болох уу? Зурвас орхиж болох уу? Би дараа нь утасдана. Дохио гарсны дараа мэдээ орхиорой. Утсаа битгий тавиарай. (Таны дараалал ирж байна.) Утасдаж байгаа тоо байхгүй. Утасдаж байгаа хүн байхгүй.
Jídlo a stolování Co si dáš? – Dám si... Co máš rád/a...? – Mám rád/a... Dobrou chuť! – Nápodobně. Na zdraví! Kolik chceš knedlíků? – Chci... Máš hlad? – Ano, mám./Ne, nemám. Můžu si přidat? To mi chutná./To mi nechutná.	Хоол ба хоол идэх Юу идэх вэ? – Би иднэ. Чи юу идэх дуртай вэ? – Би ... идэх дуртай. Сайхан хооллоорой! – Та бас адилхан. Эрүүл мэндийн төлөө! Чи хичнээн кнедлик идэх санаатай вэ? - ... идэх санаатай. Чи өлсөж байна уу ? – Тийм, би өлсөж байна. Нэмэж болох уу ? Хоол надад амттай байна/ Хоол надад амтгүй байна.
Čas Máš/máte čas? – Mám čas./Nemám čas. Jak dlouho to bude trvat? – To je na chvilku./To je nadlouho. Co je dnes za den? – Dnes je... Kdy se to stalo? – Stalo se to dnes/včera/před chvílí/před týdnem... Do kolika hodin máš školu? – Škola končí v... Stihneš to? – Ano, stihnu./Ne, nestihnu.	Цаг Чи/Та цагтай юу? – Би цагтай байна. /Би цаггүй байна. Хичнээн удаан болох вэ? – Удахгүй/ Удаан болно. Өнөөдөр ямар өдөр вэ ? - Өнөөдөр ... байна. Хэзээ болсон бэ?- Өнөөдөр/хэдэн хормын өмнө/долоо хоногийн өмнө... болсон. Чи хэдэн цаг хүртэл хичээлтэй вэ? – Сургууль цагт дуусна. Амжих уу? – Тийм, амжина/ Үгүй, амжихгүй.